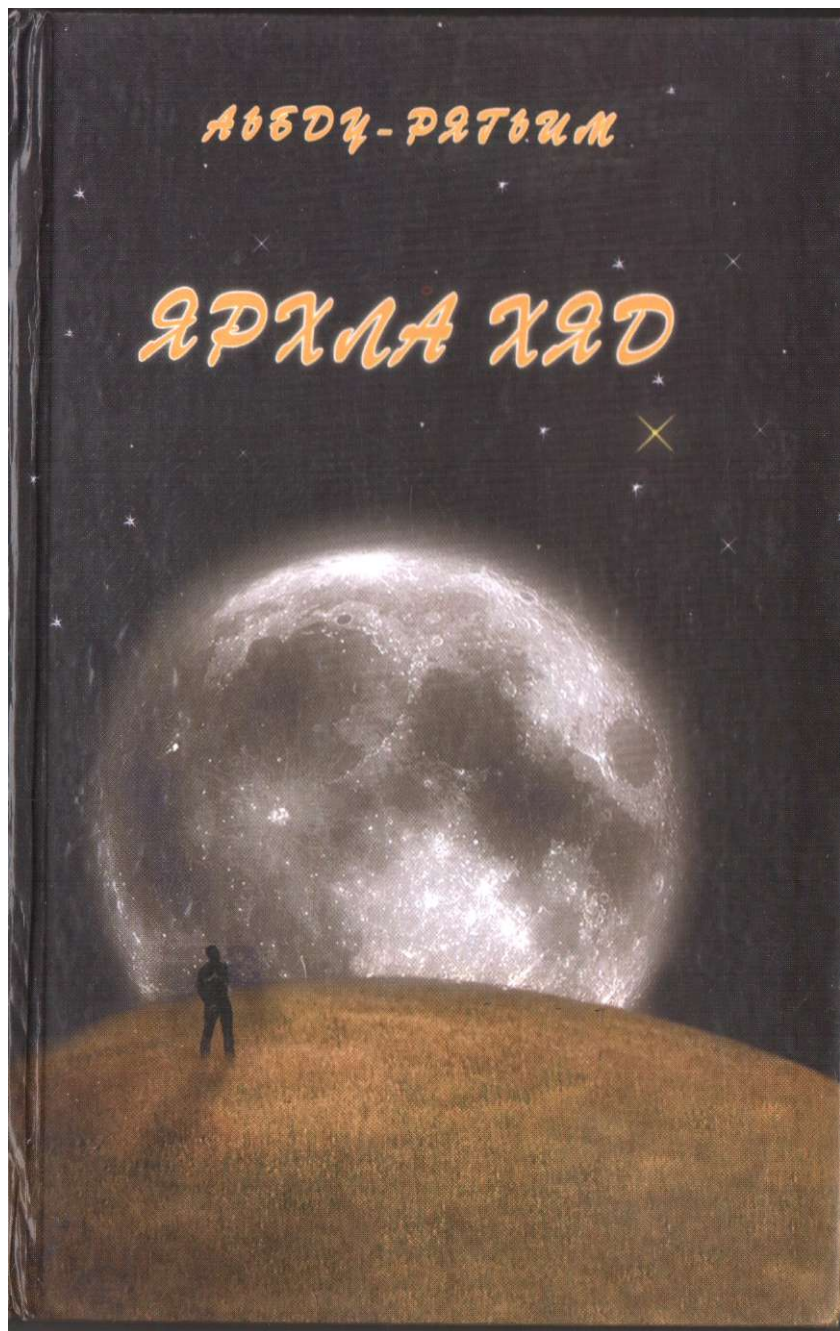

АБЕДУ-ПЯТУМ

ЯРХНА ХЯД

АБДУ-РЯТУМ

ЯРХЛА ХЯД

Дагестанское
книжное издательство
Махачкала 2009

ББК 84 (Таб.) - 5
УДК 821.351.

Абду-Рагим

А-13 Ярхла хяд: Шиърар. - Махачкала:
ГУ "Дагестанское книжное издательство",
2009.-240 с.

Абду-Рагим. Далёкая звезда: Стихи

**Инсандикан, гыйин девриъ дугъан уьмрикан мягьюб-
батдикан, диди арайиз хуру бахтнанкан ва бахтеузваликан
бикъура шаири чан цийи китабдиъ.**

4702530200-154 _

М 123-2009

18В^ 978 - 5 - 297 - 01603 - 3

© Абду-Рагим., 2009

**© Дагестанское
книжное**

издательство 2009

ЯРХЛА ХЯДРАН АКВ

Льбдурягым Рамазанович Аббдурягъманов
1964-ни йисан октябриъ Табасаран райондин
Гъесихъ гъулаъ бабкан гъахъну. Дугъан шиъ-
рар районарин газатарихъ, журнстарихъ, аль-
манахарихъ, сатланди вуйи гъварчарихъ ва «Та-
(исаран поэзияйин антологияйихъ» чап гъап-
нийи. 1985-ни йисан гиаирин «Умуд кайиз...»
ктуру сабни китаб удубчІвнийи. Саб шакра
кадарди пуз шулу, думу китабди урхрударин
тгутяйикан вуйи умудар тамам гъапІнийи.
Іъаз гъапиш дидиъ цІийи шаирин таза гаф, сес,
мукъам айи. Гъаци вуйивал тасдикъ апІури,
дидихъна вуйи сифте гафнаъ машигъур таба-
саран писатель Шагъвелед Шагъмардановди
гъамци гъибикІнийи: «Гъи табасаран поэзияй-
ин мяракайиз удучІвнайи Абдурягъимди ихъ
юкІварик шадвал кипра, фицики, гъаму китаб-
диз дахил шулайи эсерари тасдикъ апІурайиси,
жигъил шаириз неинки чан хусуси жюрейин
ялхъван, хъа гъаддихъди тархъру чан ялхъвнин
хусуси мукъамра а.»

Эсерариан мялум шулайиси, чан поэзияйин
сабни ялхъван гъапІу сягъна-уъмур шаириз хар-
жиди аъгъдар, яратмиш апІбан мумкинвалар-

ра айидарикан ву. Гъаддиз дугъан сабти китаб урхрудариз, дугъриданра, ужуб пешкеш гъабхънийи.

Къюбти китабди поэзияйин юкІв али гъийин мучІу уъмриъ айи урхрудар ярхла хядран, поэзияйин аквнахъна жалб апІура. Фуну китабдиъра саспидар камивалар адарди даршул, хъа поэзияйин хъуркъувалар му китабдиъ цІиб адар. Критикариз, поэзияйин юкІв али касариз ихъ газатдиъ китабдин художествойин хусусивалар, хъуркъувалар, камивалар яркъуди ачухъ апІуз мумкинвал шулу. Амма шаирин бязи художествойин хатІнан хусусиваларикан къюб гаф дарпиди гъитуз даршул.

Чан кІваз хас вуйи саягъниинди уъмриз лигурайи шаирин кІваъ айи аку хиялари, умудар ишиъраин цІараригъян, ригъ гъудубчІвган укІаригъ гъяйи цІабулин (чигран) цІадлариси, нур тувра. Амма дупну ккунду; чав яшамии шулайи деври шаирин кІваъ пашман мукъмар артухъ ахъра. Гъийин девриъ марцици гъиссар, аку умудар, уъмрин гъаних гъизгъин ригъдин нурарикк ккахъу цІабулин цІадларси ерцІура, аку гъиссар айи ачухъ юкІвар уъмриъ рякъюри-рякъюри кам шула. Деврин ккудудукІру дараскъалваларигъ гъябснайи поэзияйиз хлинцар гъатІарцину, аъриариз удубчІвуз мумкинвал туврадар. Шаирин юкІвра саспиган аъхир адру гъюлин азад манзилнаъ инсафсузарин чулиъ абхънайи балугъси гъибгъру. Думу гъяракатнаъ а, диди рякъ абгура, дидиъ умуд а, ди-

ди му уьмриъ учв абхънайи аьгъвалатнакан са-
ризра дерехъру гъарай аплура ва думу кубклу,
'гъеобхъу, гъисс гъаплу урхрударин тясирлу
юкIваризра гъаци чпихъна зигуруки, дуарариъ-
ра фициб-вуш сикинсузвал абхъру.

Аьбду-Рягъимди кьюбти китабдиз «Ярхла
хяд" хабарсузди дупнадар. Дугъриданра, ду-
гъан уьмриз, фикрариз, гъиссариз цIийи кьув-
ват, акв тувуз илу чан хиялнаъ метлебнаъ, айи
хяд ярхла а. Амма шаирин кIваз, гъадму хяд
нрхла ашра, думу гъякъикъатдиъ айивалин бах-
тра чIяаън ву. Хяд наан ашра, дидин марцици
нурар дугъан кIваз хъуркъра ва думу дурар, ча-
хъан илу саягъниинди инсанарин юкIвар аку
аплуз чалишмиш шула. Искусствойин метлеб-
ра гъациб ву. Думу уьмри, дьчIюркъну, нирин
гергми гъванарси ижми аплурайи инсанарин
юкIвар гъюдли, рягъимлу аплуз клури арайиз
гъафиб ву.

Жигъил шаир уьмриъ чан аку шил гъибтуз
чалишмиш шула. Гележегдиъ фу шулуш, са-
ризра аьгъдар, хъа шигърарихъна кар ва кур
дару инсанарин юкIвариъ дугъан поэзийин
шил, ярхла айи хядран аквси, фициб-вуш мя-
лум дару гъалабулугъ ипри, гъарган гъубзбак
аку умуд кивуз шулу.

Гъит гъарсар касдихъан му дюн'яйиъ фи-
циб вушра саб уж 'валин шил гъибтуз ибири.
Гъадму ву шаирин уьмрин заан метлебра.

Шамил Къазиев.

* * *

Йиз багъри мурччв - даималу хьадукар,
Ииз кІван «Къибла», ккудудубкІру кІван гъевес,
Дийигъназа яв гурзлийн, йиз макан,
ГъубкІрадариз бахтну чІюбкънай кІваз нефес.

Убгурами уву узуз кабхъу хяд,
КубкІра дидик яв гъагъи ухът, яв шавгъар.
Сабан узу йиз къяляхъди гъубгу гъяд
ИибтІураза цІийикІултІан гъи магъа.

ТАБАСАРАН

Дагълу уълке, яв гъарсаб гъван
Багъа пешкеш вууз увхъан.
Бахтлу вуза гъи яв хабаъ,
Адар увуз юрд барабар.

Табасаран - багъри макан,
ВартІан ккуни, вартІан масан.
Йиз кІван даягъ дубхъна увкан,
Аьзиз Ватан - Табасаран.

НитІрихъ мягъял, Этег мягъял,
Гъарсар жигъил вуяв къягъял.
Къалухъ Мирза - авуз шаир,
Азадвалихъ женгнаъ гъашир.

Баяр'инди йибхъ такабур,
Уьбхрудар ву баяр абур.
Яе шадвалихъ тувур якъин
Дурари, юрд, жанарра чпин.

Гъяркъиган яв дагълар, аран,
Шлин вушраул шулу гъайран.
Яв хярар'ан китІри кюкйир,
Урхур шубари халачйир.

Гъарсаб цІадал ифдин йиз кІван
Гъяйиф дарзуз увухъ, Ватан.
Дарахри яв кІул'ин завар!
Гъарган уву йибхъ бахтавар!

* * *

Сегърин ригъдин
Нурариккди
Ккуний архъуз яв мухриъ,
Йиз дагълу гъул!
Йиз гюзел мурччв!
АпІури увуз макар!
Гъит гъиссарин
Гъизгъинвал'ан
Йиз ялавлу юкІв тІубкІри!
Гъит шадвалин
Нивгъарин гъи
Булагъ ибщри йиз кІвакан!

Ккуний утІуз
Лизи, гъатху,
Ригъарсдар ччимдин кюкйир,
Ва фал кипуз
Дурарихъди
Ккундуш, ккундарш йиз яриз.
БицІиганси
Архъуз гъяриъ,
Йивури гурлу гъягъйир,

Сабансана
Байвахтнаан
Дихар апІуз таяриз!

Пешкеш вуди
Узуз гъулхъан,
Хъахъуз йиз гъяцІли хабахъ
Ич урслилан
Варжйирикан
ДапІнайи ахъю кунцІар.
Гъит, баладар,
Убгри мухур,
АпІри йиз хилариз бяхъ,
АпІри узуз
Варжйири, гъит,
Ккунивалиан къацІар.

Ав, ккундузуз,
Вузуз дулар
Гъизилгюл кюкйиртІан хуш,
Мархъар-ригъарин
Ва гъулан
Чпин гъар цІаблихъ хъайи ниъ...
Ккуний архъуз,
Тувну салам,
Гъадабгъну хилиъ дагъур,
Ис дапІну чан
Гъагъи кІулар,
Икрамнаъ айи игниъ.

Ккуниярин
Мюгьюббатнан
Теменйиризси, жандак
Фида апІуз
Ялгъуз чІвалан
Гъюдли, назук цирклариз.
Сефилвали
АбцІну айи
Маш кивну дидин машнак,
Ялгъуз гъариз
Удурзуз кІван
Назуквалин гъиссар йиз...

...Сегърин ригъдин
Нуариккди
Ккуний архъуз яв мухриъ,
Йиз дагълу гъул!
Йиз гюзел мурчв!
АпІури увуз макар!
Гъит гъиссарин
Гъизгъинвал'ан
Йиз ялавлу юкІв тІубкІри!
Гъит шадвалин
Нивгъарин гъи
Булагъ ибшри йиз кІвакан!..

ДАГЪЛУ НИРИХЪ

Шулу рѣкъяр пчѣу, дараскъал,
Сар жаргъуру, чвурхуру тму.
Йипа, йиз нир, бицѣи мискъал
Гъѣкъ имийин дюн'яйиъ му?

Авуз яв рѣкъ, ужуб-харжиб,
Шадди ахмиш шула яв штар.
Къисматниин, увуз гъабжи,
Вува рази, саб шак адар.

Фици шулдар ув'ин бахил,
Гъилигунва бахтнан машназ...
- Гъѣлак махъан, хъебехъ, жигъил, -
Явашди нир гъѣфну чѣалназ.

- Азуз уъмрин мяна ва аьшкъ,
Гъевесназ йиз адар къадар.
Хъебехъ узухъ, кѣурзавуз гъѣкъ:
Уъмриъ рѣгъят рѣкъяр адар.

Убсри ижми, битав гъарзуъ,
Цѣиб йиз къувват гъабхънин талаф?
Ккажабгъуншул фукъан узу
Аваради, утѣубчвну каф.

Саб жигьилвал вуйи тахсир,
Убкуйза гъван, дагъдин мухур...
КІваинди гъibt саб бицІи сир -
Тюнт дагълуйир вушраухъу,
Анжагъ Сабур апІин яв дин,
Ав, варибдин ву думу кІул...
Гъи, аьхирки, рягъят-читин,
Дибихъназуз йиз рякъ - йиз хул.

ГъалатІарра гъахъундар цІиб,
Амма давам шула йиз рякъ.
Герендизкъан сарун бицІи
Хътабкуз шулдар узхъан къяляхъ.

Гъич умудсуз махъан, жигьил,
Абгурува яв тек жилгъа.
Ягъур ибшри, гъарах, ма хил,
Зигну фурниз, хъапІ яв юргъа!

* * *

Аьхирки чвул хъубкьну магъа,
Салам, йиз дуст, салам, ккунир!
Дебккуз шули имдай узхъан
Йиз кІван деллу гьиссарин нир.

Гъизилин кІул, гъатху лакач -
Йиз мюгьюббат, хиял арзу,
Гъач, йиз ккунир, багахъна гъач,
Духъназа увухъ тамарзу.

Архъ йиз мухриъ, хабариъ архъ,
Кабс йиз машнак яв назук маш.
Эгер гъубгъиш ухъ'ина мархъ,
Хабарикан апІархъа паж.

Яв мюгьюббат апІин ачухъ
(Гъаз ва шилхъан апІуру жин).
Йиз юкІв диди апІуйхъиб тухъ,
Убхарза учв, абцІну гажин.

Архъну сарин хабариъ сар,
Сессузди, чвул (гъаз ву улхуб?)
Метлеб вуди гьиссарин саб -
Тямягъкарди чиб чпи ухуб,

Анжагъ кьюрид - уву, узу,
(Алин жил'ин фужкIа артухъ?)
Жигьилвалин тямгъ арзу,
Жини тямгъ вуди ачухъ,
Гюзел багъдиъ тIиркIухъа гъач,
Гъархну йигъ-йишв, гъул-хал ва нач.

Гъит варилиз ибшри ашкар
Ихъ жини сир, ихъ кьюрин сир.
АпIин узуз, апIин макар,
Гъаргандиз яв вуза йисир.

Хъа гъараригъ гъит ишри гъи
Нач'валиан кIажар уъру.
ЖилиинатIирхри чиб гъит
Балгуз гъалав, ухъу лицру.

Ягъал кIакIар ихъ дагъларин,
Завариъ ригъ, йиз гъул гъахи,
Шамар-гъарар му багълариъ
Гъит гъи ухъ'ин ишри бахил.

Ккебехъ, бюлбюл, гъи увура,
Жарариз йип думу мяъли,
Йиз ккунири, лиг, йивура
Мукъам узуз, хуш ва меъли.

Кархънай гъарарин арайиъ
Гъи ич ялхъван шула давам...
Дагълар-багъларин юкIвариъ
АтIабгна, ккунир, яв мукъам.

Гъапра багъди, лиг, гъатху клаж,
Балгуз чахъди яв гъизил таж.

Убцру лигбу яв уларин
Гъит му дюн'я апри гъяцал.
Убри анжагъ ихъ хабариъ
Мюгъюббатну кабхънайи ца.

Тюмер апІурайси бабу,
Кадатури назук хилар,
Чан хабариъ аьну гьатху,
Чвули сикин дапІна дагълар.

Гъибтну чакан саб бицІи чІукІ
Тепейиин ягъал гъаригъ,
Дагъдик кебхнай гъизил бачукІ
Кубснун келлик, гъебгри а йигъ.

ИбтІну унтІаъ манат арсран,
Сюгъюр кайи ришси фалчи,
Хъубкънун магъа, гъафнун масан -
Дагъларихъна йишв гъарачи.

ЙИШВАЪ ЯЛХЪВАН

УдубчІв, йиз юкІв, удубчІв ялхъвниз,
Ккабалгурхъа мярака.
Шадди ялхъвниъ ттархъну ахъли
ТиркІуз апІин гъяракат.

Филадиз мухрин къуларикк
Давам тувру му мукъаъ!
Куч яв вартІан шад симарик,
Йива ухъуз саб мукъам.

Ялгъузвалин уълчІюбгъну чарч,
УдубчІв уъмрин гъаншариз.
Яв гъиссарин дючІюбкънай гъварч
Йив му йишван машариъ.

Лиг, ярхлаан хъаъри кІулар,
Хъилибгура гергми ваз,
Ялхъван апІуз хъади улар,
Хъипа дидиз гъенг, гъава.

КчІюркъюра улар хядари -
Ялхъвниъ хъибдарва ялгъуз.
Ягъал уршарра хярарик
Ккеъна ялхъвниъ арагъуз...

Хътубгура йишв, ккилибгнү кІваз.
ГъапІунва, юкІв, хъана кьан.
Сефилди ваз гъибтунва гъаз,
Дейребхъди яв шад мукъам?..

Убкъну булагъ.КкудубкІну чан марцци шид,
Гъарсариз жумартди туври марццишин.
Рубзури шид къюрд, хъадукар, хъад ва чвул,
Гъибтну диди гъвандин машинаъ гъубчІву хул.

Дугъривализ амма айиб дар аъжал.
Гъубзна дина гъюрай жилгъа, лди жан:
Ачмиш гъабхъну таза булагъ.Дидин шид
Жабгъура, хъади архайин марццишин.

ЧВЛИН ХАБАРИЪ

Йиз ккуни риш
Дийигъна йиз гурзлиин,
Гъюнарихъра
Хъипну уччу гъатху шал.
Вазар гъушниз,
Яв ччвур алди мелзниин,
Буюр, гюзел!
Гъаз дийигъва, гъархну чІал?!

Гъарган сефил
Улар ацІну нивгъари,
Ярхлаанси лигурава,
Хъаузу,
Дахаргнайир
Уву гъюру йигъарихъ,
Яв тюмерихъ
Духъну аза тамарзу...

Кипри йиз кІвак
Хуш ва ширин гукІнишин
Мюгъюббатнан
Ялав айи улари,
Йиз ккуни риш -

Йиз ккуни чвул -
Гурзлийн
Дийигънайиз,
Архъраза чан хабаригъ!

* * *

Мархъли марцци
Чан халачи рибшура,
Арсран симар
Дуркъариккан ккидиршну.
Къаби дагъди
Дурцнай гъюнар ришвура,
Гъебграй къюрдун
Тикйир чакан кидирчну.

Гъюра зав'ан
Гавагъирар хъадукран,
Хаб гъатIабцна
Жили чIиви тикйириз.
Чру чIивишнан
Ниъ зигура ярквраан,
Улар арццра
Гъяригъ даркъван кюкйири.

Кюкдихъ хъайи
Гъарин гъарсаб цирклилан
Рягъятвалин
Ухът за шула завариз.

ДеккучИмрин
Чарх дизигна йиз гъулан,
Гъизилинтаж
Тувси дидиз сивари.

УлдубчІвну чвул
Табиаѣтдин гурзлилан,
Сабсана чвул,
Гъизилин чвул,
Ккунй чвул.
Гъажабгъну нивгъ
УнчІвин марцци гюзгдилан,
Убгъури мархъ,
Ибшура чвул - гъатху кІул.

Кархъний унчІвихъ
Яв такабур йигъари
Шамар-гъарар,
Улдубгури гъизил цІа.
Хъа гъи дулар
Мархъли, чвул - яв нивгъари
КутІушвур,
ДапІну аѣжуз ва гъяцІал.

Йиз чвул вува,
Вузаузу явбицІир,
Багъри велед,
Вуза яв ккуни инсан.
Йиз кІваъ цІюмгъял

Кабхъну, чвул, яв марцци цӀи,
Итну дидиъ
Вари назук яв гъиссар:
Яв жумартвал,
Девлет яв тӀонт рангарин,
Ибтну йиз кӀваъ
Сефилвал яв гъенгарин.

Швнубан ттархъну
ГъапӀну ухъу саб мяъли,
Швнубан сатӀи,
Жара гъахъну ихъ рякъяр.
КъутӀкълиб фукъан дадмиш гъапӀну
Ва меълиб,
Рабхури ихъ багъдиъ бюлбюл,
Гагъ къяркъяр.

Гъира, увухъ
Дахабгнайган гъянаъ юкӀв,
Къисматну гъи
Учв му уьмрин дапӀну лукӀ,
ХъанаунчӀвихъ
Хъава, йиз чвул, йиз багахъ,
Ибшури зав,
Гъи убгъури ашра мархъ.
УнчӀвин шюшдик
Кабсна яв гъизилин кӀаж,
Умуд, къувват,
Сабур туври гъи йиз кӀваз.

ГЪУЛАН ДИХ

ГъатIарццну а ватанди йиз
Жумарт, ачухъ,яркъу хабар,
Ккилибгури, ярхлаъ айи
Чан багъри бай къяляхъ гъюбаз.

Мани лезф лизи хъайин,
АцIу йифун лезф гъюдли
Илипну, духъна архаин
Дагълар-багълар, узуз къюгъли.

Йиз байвахтнан дуст - "Гъюлихъ гъяр"
Дибисну а мичIли мирккли.
Фила гъюйкIан хъадан йигъар,
Ухуз сацIиб чан шид меъли.

"НикIатI шид" ву къюрдуз инкар -
Бисуз шулдар дидин нефес.
Гъач кIури, гъибган хъадукар,
Ебхъуразуз булагъдин сес.

Къаби бабси, дуснай пичрахъ,
Бай гъюру рякъ'ин алди ул,
Алабхъну йиф, ккабалгну рякъ,
Ккилибгураузуз йиз гъул.

КЪАБИ ГЪЯСА

Дарди бизар,
Къаби гъяса къабирин,
Ебцури Жил,
Либцури а аьсрариъ.
Даим юлдши
Ярхи рякьюъ айирин,
Хъаъра диди
Деврар, уьмрар насларин.

.Алдар жил'ин
КудрубкӀу йишв му гъяса,
Вахтну сакӀал
Ва кӀарура дапӀна му.
Аьгъюр адар
Фукъан духънаш чан йисар,
Яшлур вуйкӀан дидин эйси,
Дарш думу?

Чан уьмрин рякъ -
Абайихъан балихъна,
Насларихъан насларихъна -
Ву ярхиб.
Чан архйирин хилихънаси,

Дидихъна
ГъачІабккна гъи
БицІи балин назук хил.

Кюмек апІур
Хутлиз ахю абайи
Дивуз уьмриъ
Сабпи ликар дурумлу...
Гъахур къаби жвуван
Къаби гъясайи
Йиз насилра
Дюз рякъюъди уьмурлугъ...

Къаби гъяса -
Къаби касдин кюмекчи,

Ахир адру
Уьмрин рякъюъ а думу.
Уьмриъ дугъри
Насигъятчи ва юлчи,
Уьмрин фагъум,
Акъюл-гъир'ят, ягъ-намус.

МЮРХЮН ГЪАР

ГъачІабккна мюрхюн гъар завуз,
Гъюнариин дахъну кушар.
Ккундайибси ригъ гъитІибкІуз,
Дазаргна чан назук хилар.

Жигъилвалин а яшариъ,
Марщиди ву шуран намус.
Дийигъназа чан гъаншариъ,
Афаллугъди саб гаф капІуз.

Ккерхна сиргъйир чан ибарикк,
Йишвну мархъли багъиш гъапІдар.
Дийигънашра чан циркларикк,
Гъаз-вуш узу гъяспикк ккаъдар.

ХъапІри ушв-ушв, жабгънудуфну,
МикІру ау риш чан хабаъ.
КкятІялхъюри фу-вуш дупну
Чан ибахъна, гъубшну ярхлаз.

Жилиина ахъу сиргъйир,
Русвагъ гъахъи саб дупну риш.
Жинжали алапІну аъйиб.
Ригъдин улихъ риш ву чашмиш.

* * *

Ккунивалин
Ялав ади уларий,
Хъади узуз
Мюгъюббатнан шад умуд,
Гъюра йиз чвул,
Гъюра магъа дагълариз,
Гъюри а чвул,
Шилхъан дебккуз шул думу!

Гъюра йиз чвул,
Аъра узу хабарий,
Гъюра хъана
Узухъна йиз ккуни «Мисс»,
Чан убцру мак
Арабгъну кІван табарий,
Кипри узук
Ширин вахуш гукІни гъисс.

Йигъан машнаъ йивури чиг,
Жабгъура
Штун даграрий
Думу гъяцІли ликарди.
Гъи чан жумарт
Хили гъизил рабгъура,

Хъа закур чан теменйирин,
Макарин,
Чан макарин йивури цѝа,
Убцру цѝа,
Дагълу уълке апѝур диди,
Ав, гъяцѝал...

Дийибгъначвул
Гъяцѝал багъдин гъаншариъ.
Дагъдин гъяцѝал кѝул
Дазабгна чвлин гъацѝаъ.
Гъяцѝал хяраъ
Машар гюзел уршарин
Кархъна начу -
Чвли апѝура чпи гъяцѝал.

Тадабхъну гъи
Чвли пашманди ухът назук,
Ва багъдилан
Завуз шула за думу...
Чан ялавнан
Саб цѝюмгъял кипну зук,
Гъябгъюра чвул,
Гъибтну узуз шад умуд.

* * *

ЛичІвран юкІвар айи дагълар -
Заан дамагъ Ватандин йиз!
Аьсрариъра жили кІулар
ГъапІундарчва усалди ис.

МютІюгъ дар ичв уткан кІакІар
ЛюкъяризтІан укІу завун.
КуркІра учвук анжагъ микІар -
Мани салам гъунши сивун.

Душмандихъан читин йигъан
Гъюбхюнчва ичв дагълу уълке,
Зигну зунжур ул ихъ дугъан,
Эскраринсиб дебккнун жерге.

Уч гъахънинхъа дагълуйир цІиб
Гъати женгнан йибтІуз майдан,
Хажалатнаъ, ахъю-бицІи,
ДючІюбкъну юкІв-битав илдан.

ЦІиб гъибикънин душмни кафтар
Дагълуйирин ифина амкІ?
Учвухъ, дагълар, хъирчну йирфар,
Дурар амма гъахъундар лакІ.

Гъира вучва, ягъал дагълар,
Ичв уълкейин мюгъкам даягъ,
Такабурди заргну кІулар,
Дебккнун чаин завун чардагъ.

ЧВУЛИН КЮКЙИР

Чвулин багъдиъ чвлин кюкйири
МикІлахъ тІурччвурa кІулар.
Дахаргну а теменйирихъ
Ламун духънайи улар.

Уткан багъдиъ улдубгну кІул,
Рихи кьюрдун гьарйирихъ,
Гьeбгри а чвул, гьимиди ул
Чурхурайи кюкйиригъ.

Гьитнуучву, гьизилгюлар,
(Гьубзрайинхъа чаз жараб?)
Гьeбгри а чвул, гьизил улар,
Учвузра шул саб чара.

Гъира багъдиз гъафну хябяхъ,
Гъира ичв бахт гъафундар:
Хъахъну яри ярин хабахъ,
Гъира учву гъухундар...

Уьбхюраза амма умуд:
Чпин бахтнанра гъюр нубат -
Либурашул кюкйирихъ му
Шлин-вуш жигъил мюгьуббат.

АБАЙИН ХАЛ

Абайин хал -
Йиз уьмрин диб, дерин ччив,
Яв гамдигъ цIа
Кабхьну имдар, рабчIури.
Имдар уьмрин ишигъ,
Сес-дикI, ву ичIи,
УчIвразавуъ,
Сессузвалхьан гучIури.

Йиз бицIивахт
Ккажабгъну му хуларийъ,
Алдабгъунза
Мушваъ уьмрин сабпи гам...
Гъи хуларин
ИчIи улдар-уларийъ
Сефилвал а,
Чпи зигури айси гъам...

Наши кьюб гъар -
Узу киву йиз уршар?
Сануб гъебщну,
Мюгьюббатси сабпи йиз.
Хъа санубди
АпIури а вишришар,

Уѣхјори йиз
Ккунивали кабхъу гъисс.

Набш думу бахт?
Имшул кюкдин бахчайиъ?
Жин дубхънайин ясан
Хулан тахчайигъ?..
Гъахъундарза
Вафалу йиз юрдариз.
Ахърахулар,
Дюнмиш шула гъюрдариз.

Имдар адаш,
Гъузна дугъан хилари
Дивухулар,
Хъа учв гъушну рягъматдиз.

Йишв улубкъган,
ТибкІури шул хулариъ
Адашин рюгъ.
ВуйкІан думу пашманди?

КкунийкІана
Хъуз дугъахъди гюрюшмиш,
Белки думу
Узуз фукІа пуз ккашул.
Йиз кІваъ айиб вари
АпІуз чаз ачмиш,
Убхъурайиб,
Жарадикна пуз даршлуб.

Белки дугъу
Жара апІуй гъякъ-нягъякъ,
Ва ккебгъуйза
Йиз уьмрин рякъ гъи кІул'ан..
Адашихъан
Гьерхну уьмрин гъякълу рякъ,
ЦийиікІулІан
УдучІвуйза му хул'ан.

МУХРИЪ АДИ АКУ ХИЯЛ

Жабгъурава, хъади гъевес,
Йиз багъри Рубас.
Уъмрар гъара, яв ширин сес
Ебхъури ич кІваз.

Гъабхурава мяъли гъакънан
Аьсрариан, нир.
КкудудубкІру му яв аьшкънан
Аьгъюр айин сир?

Тувна ягъал кІакІну сивун
Увуз марццишин.
Багъри жили тувна увуз
Булди ицци шид.

Яв дагълу халкъ, яв жил, Ватан
Балгурава, нир.
Вува халкъдин рюгъра, ва чан
Гирами ккунир.

Ккубкъурвуз чІукІ яв Ватандин
БицІи бахтнакан.
Гъадабгъурва «пай асландин»
Дидин дерднакан.

Уъмриъра яв читин йигъар
Гъяркъюндарвуз цѣиб,
Яв жил, абхъну гъарай-фигъан,
Улдубгури цѣигъ.

Хъауву, нир, вува Сабур,
Лиг, Сабур - Рубас,
Рубас - Сабур, мяна саб ву,
Юкѣвра саб а чаз.

Гъвалахъ хъаяв мюгъкам гъала -
Яв аъзиз гъардаш,
Яв кѣул'ина гъюру бала
' Чѣюбкъюри гъурдаъ.

Ич юкѣвариз гъевес гъи яв
Апѣури багъиш,
«Мухриъ ади аку хиял»,
Шулава ахмиш.

ГЪУЛАЗ РЯКЪ

Марцци йифун лизи агъ'ин,
Накъишарси, гъитри шилар,
Машин адар, лицури гъи
Хъуркъраза йиз багъри гъулаз.

Урхъин гъари тувра салам,
Улдубгурай кІул дапІну ис.
ДапІну узуз исди икрам,
ГъачІабккура каб уъру:"Бис!"

Марцц дапІну каб гъабгъу йифхъан,
Гъаргъу удар гъапІза дадмиш:
КъутІкълидар ву уъру урхъар
Уъмурси йиз, гъабхъи кючмиш.

КъутІкъли урхъар вуда ици.
КъутІкълиб вушра, уъмурра - хуш.
Ахъюб вушра къюрд гъулаъ цци,
Дагълу аяз йиз кІваз ву нуш.

Салам, йиз гъул, гъарган багъа!
Шулаза гъи увуз хялижв!
Тебрик апІуз узу, магъа
Жабгъура ху, дазабгну рижв.

Имдар, гѣабкІну кѣаби Цѣарам,
Узу аѣгъю, узуз таниш.
Гѣи дидин худлари тѣарам
Апѣуразу кѣаршуламиш.

Адарда чпиз хабаркѣан гѣич
Вуйиб узу гѣулажви чпин.
УдучІвурдар гѣуншикѣан ич
Хѣергнай хуйир апѣуз сикин.

Хѣади кѣяляхъ десте хуйир,
УчІвразѣ йиз багѣри гѣулаѣ...
Ииз бицІи гѣул гѣабхѣну цІийи,
Дивна фукѣан цІийи хулар.

ЦІийи хулар, цІийи накѣвар,
Накѣваригѣишв гѣабхѣну аѣхю.

Хѣурсна накѣвдин шибар - гѣванар,
Гѣвандиѣ гѣулан тарих уѣбхюз.

Саб фила-вуш хил бисру йиз
Гѣуландарин ччвурар таниш
Гѣи накѣваригѣ битав гѣвандиз
Гѣаммишандиз духѣна дюнмиш.

Тазаб ву накѣв Суна бабан,
Жилир гѣургган дявди бахил,
Веледариз дапІну гѣурбан
АчІни уѣмур, сикин гѣахѣи.

Фукъан мани юкІв айи кас
Дайинхъаучв, жандкин исчІли.
Думу деъну шлу йирси къас
Чпин урнарихъ гъабхъну ичІи.

Салам, йиз гъул! АпІин къабул
Сабан увхъан гъушу жигъил.
Уву рякъюз хъимиди ул
Дуфназа гъи, биса йиз хил.

Жигъилари тувра хилар -
Фужар вушкъан дарзуз хабар.
Чпин машариъ шлин-вуш улар
Рякъюразуз, таниш кІалбар.

Ич бицІивахт, гъулан ва йиз,
Ккажабгъура гъулан гъюлягъ.
Аяз ва йиф фу ву дидиз,
Кабхъну аш кІваъ убцру цІюмгъял?!..

Ярхиб гъабхъну увухъна рякъ,
Салам,йиз гъул - багъри ватан!
Хътакрували закур къяляхъ
АпІуразу цІибди пашман.

* * *

ГъяцІал багъдиъ гъарар гъяцІал
Аргъура аьхьлу.
УтІубккнѹ чвул, йивнѹ къацІар,
Багъдиан микІру.

Шуладаршра сарун чакан
Гъарин кІул'ин таж,
Табиаетдиз дубхъна инкар
Ялгъузди саб кІаж.

Жил'ин дабхънай рѹчІнѹ лизи
ГукІни дапІна гъар.
Гъипра микІру, кипнѹ, лиг, зиз,
ЮакІнаъ кІаж магъа.

Вафалу вѹ кІаж му гъариз,
КубчІвнашра чак мяхъ.
Давам шула гъира дидиз
Ярихъди чан «махъв».

Ваъ,гъабхъундар чахъди гъабхуз
Дѹмѹ микІлахъан...
Лизи багъдиъ ккапІнѹ абхуз
Гъабгъѹ гъяцІал гъар,

Дизигну шил, шил макарин
Гъарин машнакан,
Ярин багахъ, чан ликарихъ
Гъабхъну чаз макан.

* * *

Ккадабхъу йиз
Кюгъне гъулан харабийир
Къурхулуди
Ккилигура завариз.
Ерхъурашул
Белки гъира чпиз гъарйир
Бабан - бализ,
БицИдарин - бабариз.

Рябкъюрашул
Гъаних душман му гъулаъ,
Убкури жил,
Рибчури цIа, архъу йигъ.
Гизафдариз,
Аьжал дуфну гъар хулаз,
КутIубшву йигъ
Ачухъ завуъ кабхъу ригъ.

Наънан гъафну
Думу кIару дашгъала?
Первердигар!
ГъапIундарва гъаз инсаф?
Гъузна анжагъ
Накъвдин шибар гъи гъвалахъ.

Накъвар гъулан
ХарабийиртІан ву гизаф.

Гъядисйирин
Дугъри шагъид ву булагъ,
Уъбхюри а
Диди думу йигъан сир.
Аьх апІури
Гъира чан кІваъ му бала,
Латаъ убсрай
Штун сес гъюра ишалси.

Гъуландари
Гадар апІру раццар'ин
Уч духъна гъи хяраз
Гъатху, ал кюкйир.
Ягъал завуъ люкъ,
Алабхъну хлинццар'ин,
Гъаравлиъ а,
Уърхюри му харабийир.

Гъира мушвлан
Гъагъи нефес шула за,
Хил ктатури,
ТІибкІура микІ сюгъюрчи.
КутІубшвундар
Амма бицІи гъулан цІа -
Зиихъ цІийи гъул'ан
Ебхъура сумчир.

ГЪЕБГРИ А ЧВУЛ

Багъиш дапІну булди макар,
Сюгъюр кайи макар назук,
Гъич хабаркъан дарди узкан,
Гъебгри а чвул, гъитну узу.

Гъарай ипну гъяцІал ярквраъ,
Хъергна дидихъ гъарин кІажар,
Амма гъабгъу къалу даграъ
Къисмат шула гъи чпиз аъжал.

Гъебгри а чвул, жин дапІну кІул,
Хлинцар'инди къарнийирин.
Гъарзарилан убсри а чвул
Бул штарихъди къалу нирин.

Чвлин гъиссариз мютІюгъ гъабши
Шад булагъди, пешкешди чаз,
Чан ккунири лик диву шил
Уъбхюри а, улубзну арс.

Гъич хабаркъан дарди узкан,
Гъебгри а чвул, гъитну узу.
Гъузна йиз кІваъ амма макар,
Сюгъюр кайи макар назук.

ЙИЗ БУЛАГЪ

«Йивураза жил кан,
Рякъюзлигайиз,
Увура Бахт
Тувундарва гъич узуз!» -
Утубчвнийиз кІваан
Гъарай гагайиз,
Синигъ кипри,
Духънайирин умудсуз.

Дупну:
«Нянат ибшри зу гъахъи йигъаз!» -
Бабан кІваанра
Адатнийза гаркІал.
КІуйза:
«Узу бабкан гъахънийкІана гъаз?»
Гъи йиз кІваъ му гафну
АпІура варкІар.

Жигъил улар
Ярхла рякъюз лигури,
КІваан гиран
ГъапІнийза багъри гъулкан.
Гъибтну думу,
Чвулин ялвигъ убгури,

Гъушза,
Хъюлар дапІну абайин хулкан...

Гъийин йигъазкъан
Ккадаънин рякъяр цІиб,
Бахт абгури, узу,
ВаритІан заан?..
Агъ, жигъилвал!
Хъпехъундайва, хъивну иб,
Дугъри гафнахъ.
Гъибихъунвуз Бахт наан?

Фу вуй яв Бахт?
Ва бихъуйи думу фтиъ?
Дайин гъар йигъ
Бахтнан пешкеш жигъилиз?!..

Гъи йиз улар
Урхъура гъизгъин ифдиъ,
Ва русвагъди
Лигури а чиб жилиз.

Гага узхъан
Вахтсузди гъухну Вахтну.
ГъебхънийкІан чаз:
«Тувдарва Бахт увура?..»
Заан Бахтнак умуд камдрур,
Къисматну
Хъана зарбди
Узужилкан йивура.

Дийигъназа
Ялгъузди магъа улихъ
Бабан, гъулан
Ва гагайин рягъматлу.
Дабхъна йиз юкІв
Гъулан раккнарин гурзлихъ,
Убхъурашра ифдиъ,
Дабгънайиб ахълу.

Ав, ав, дидиз
ГъубкІри адар манишин
Гъулан мухрин,
Бабан сессуз гафарин.
ГъубкІрадар
НикІатІ булагъдин марцци шид,
Дугъри чІюркъюб
Гъуландарин хиларин.

Гагайикан йиз кІва,
Бабкан ва гъулкан
Ккун апІура
Гъи алдабгъуб чалан хил...
Йиз байвахтнан
Жилгъйириъ диври ликар,
Дуфназа гъи,
Абгури йиз Бахтнан шил.

Гъубзна думу,
Гъубзна йиз Бахт йиз гъулаъ,
Йиз байвахтнаъ
ТибкІура бахтнан кегъер...

Йиз багъри юрд -
Дахабгнайи кІваз Булагъ!
ЦийикІултІан
Дургъураза яв сесер.

Ухуз ккунди
Яв марццивап кІваантІан,
Хътакунза, Булагъ,
Увухъна гъи къяляхъ.
Тямягъкарди
Карсраза увук кІвантІар,
КІваъ яв мяъли ади,
Давам апІуз рякъ.

ГЪУЛАН ГУРЗЛИИН

/Поэма/

Гъизилин вахт!
Хъубкъна магъа лап гъацІаз
Шад мярака!
Чвлин мярака дагълариъ!
Либцура чвул,
Ккунивалин хуш къацІар,
Ахъри къацІар
Дагъдин сасру гарцІлариъ.

Илдицура
Мяракайиъ «гъарачи»,
Гъюбхна микІрахъ
Чан гъюнарихъ гъ&гху шал,
Деъна хялар,
Ккипну рангнан халачи,
Либгура дагъ,
КІваин хури чан яшар.

Гъахуразу,
Аъну чвули хабариъ,
Багъри гъулаз,
Мяракайин мажлисназ.
Убзай,дустар,

Ширин чяхир гѣабариъ,
Тостар кІурхѣа
Гѣизил швушван тярифназ.

Ккипри дугъу
Яркѣу суфра гѣит ухѣуз,
Жумарт суфра,
Дабалгнаиб хунчаси.
Ва гѣитурхѣа
Ихѣ юкІвариъ гѣи убхѣуз
Чвлин мюгѣюббат,
Дава-дарман, шарабси.

Ухарза чан
Урѣу макар ачухѣди,
Гѣаз ву гѣянаъ
Му марѣци гѣисс гѣитІибкІуб?
ГѣяѣІал шулай
Ккуру уршар узухѣди
Афалугѣди
Гѣюзел ялхѣвниъ илтІикІур.

Мяѣлирачвлин
Рабгѣур дагѣлар-яркварариъ,
Вушра думу
ѣИиб сефилуб ва сессуз.
Фу ву гафар?
Гѣаз ву улхуб?
ЮкІварин,
КІван гѣиссарин
Хабар дарин бес узуз!

Гъахур узу
Му гъевеснан хлинццари
Жакъвси завуз,
Ягъап дагълу кІакІариз.
Хялижв шалза
Къаркъул дагъдин марцарикк,
Абщну мухур
Дидин марцци микІариз.

Дэарза йиз
БицІи гъулан гъаншариъ,
Байвахтнакан
Йиз нирихъди сюгъбатнаъ.
Шад цІюмгълар чан
Ииври гъит йиз машариъ,
ЮкІв имийиз
Живанвалин сурахнаъ.

Ииз живанвал,
Жигъилвал йиз гъубзна, ав,
Гъубзна гъулаъ,
Нираригъ му, дагълариъ.

Нирин штухъди
Жяргъларилан убсра чав,
Гъевеснан шад
ЦІюмгълар кархъну улариъ.

КтубчІвури а
Живанвалин тек жилгъа
Гъялак дарди

Нириз дагъдин машнакан.
Гъира сабпи
Мюгъюббатнан йиз юргъа
Жабгъура чаъ,
Хабар дар йиз яшнакан...

Давам шула
Чвулихъди йиз сиягъят,
Дийигъназа
Магъа гъулан гурзлийн.
Йибчну гъизил,
Нурлу дапІну табиаът,
Ригъдихъди йигъ
Жин шули а Сингриин

Къаби жихир
Айибси ву хъадукран
Хиялариъ,
ГъатІабццна чан улихъ хяр.
Хъа жакъвари
Сягъна дивси ву ярквраъ...
Салам увуз,

Вафалу дуст - Гъюлихъ гъяр!

Йисарилан
Архъраза, гъяр, яв хабаъ,
Яв бицІи дуст,
Къабул апІин гъи узу.
Яв штухъ, увухъ

Дубхъна кжІвра хараба,
Йиз мухриан
УтІубччвуз учв ву гъязур.

Йиз байвахтну
Адаънинхъа цІиб йигъар
Увухъди, гъяр?
Исихъ хъайи дагрихъан
Ерхъуразуз
Гъира дидин шад чІигъар,
Гурлу сесер
Гъюра гвачІнин ва лисхъан.

Фукъан дадлуб
Даринхъа яв ицци шид,
Мюгъюббатнан
Сабпи гъиссибжигъилин!
Ис алахъну,
Ухураза марцишин,
АтІабгна чаъ
Сурат жигъил жилирин.

Думу узуз
Фукъан даринхъа ухшар,
Имишра учв
Жигъилвалин кІуларий.
Амма бурма
Ва кІаруди ву кушар,
Сефилвалра
Рябкъюрдар чан улариъ.

Цигал машнаъ
Уъмрихъ тямгъ убгура,
Улариъра -
Мюгъюббатнан сабпи гъисс...
Чухсагъул, гъяр,
Уъбхюрава увура
Жиниди кІваъ
Живанвал йиз швнудпи йис.

2

Хъа дагълариъ
Давам шула мярака,
Чвули ипна
Сефил мукъам нугъатнаъ.
Жабгъура йишв,
Кади зурба гъяракат,
Чаз тувнайи
Гъийин ялхъвниз нубатнан.

Сессуз сюгъбат
Гъабхураза узура
Шубарихъди -
Уршарихъди хярарик.
Вазли заълан
Чан мюгъюббат рубзура,
Ва кчІюркьюра
Улар узуз хядари.

ГъадабтІури
Ламун йишван мучІушин,

Ялгъузвалиъ вафалу дуст -
Ягъал цІа,
Абгурайси
Узхъан байвахт гъебгу шил,
Йивури мелз,
Абхъна йишван лап гъацІаъ.

Жигъил риши
Мяракайин шад ялхъвниъ
Такабурди
ИлтІибкІура йишв цІилан.
Аьхиримжи
Йишв вуйиси чан ахъли,
Тямягъкарди
Хаб алдабгъна чвли узлан...

Ва саб дупну,
Сниччси рукъан,
(Фу чара?)
МучІушин му
АпІурайси чпи парчйир,
Абсри завуъ язухъ суза,
Чигъ-гъарай,
Сикин йишван
Гъянаъ арсу къарнийир...

Рякъяр, рякъяр,
Ккуру - яркъу,
ПчІу - гъагъи,
Уьмарар - рякъяр,
Яв, йиз, рякъяр варж, агъзур.

Рякьюъ а чвул,
Рякьюъ аза узу гъи,
Фу абгура кърнийири?
Хъа узу?!

Гъудубгу бахт?
Мурад-метлеб?
Айин гъич
Абгурайиб гъибихъу кас?
Сар? Агъзур?..
КкудубкІуру
Уъмур гъаци, кади мич
Тамам даршлу
Хиялнак саб, кІваз арзу.

Уъмур саб ву,
ГъубкІурдар учв, шулу цІиб,
Ваъ, гъубкІурдар думу,
Хъуркьуз хиялнахъ.
Читин-рягъят,
Уъмрин рякъра ву жикъиб,
Хъуркьуз шулдар,
Хъергну кІури, гъи бахтнахъ.

Айин саркъан
Бахт гъибису бахтлу кас?
Фу ву думу?
Шлиз гъибихъну дидин сир?
МютІюгъ дапІна
БицІи бахтра вахтну чаз,

АпІурава,
Уьмур, узу фтин йисир?..

Убгура ца.
Ярхла шула кьарнийир,
Гьитну узу
Ламун йишваъ сарна сар.
Гьергра дулар - гюрчег жакьвар,
Хъа гьарйир
Арсра йиз кІваъ,
Гьирмийирси варжна саб.

Белки, дулар
Улдугуншул чпин рякъюъ
Жилгъайилан,
Гъариблугъдиз тІирхури?
Рягъят вуйин
Му мучІушнаъ рякъ рябкъюб?
ЦІиб гъилицнин узу,
Йиз рякъ абгури?!

Ясан дулар,
Духьну ахъли авара,
Му йиз юкІвси,
АйкІан фтин-вуш сурахнаъ?
Мялум даруб,
Дубхъна думу кІван чара.
Дибрихърайиб,
ГъудрубкІрайиб му вахтнаъ.

Учв абгури, гъяру йисар,
Цирицарси
Дургнудуар,
Рюкъси дахъру ликарикк.
Ихъ уьмурра
Хътубгуру, ав, му цIаси,
Гъизгъин дапIну
Вахтнан урцу макари...

Хътубгура йишв,
Хътубгура чвул мучIушнаъ,
Аржлар духъну,
Дахъна улихъ хядарра.

Сегърин сирин
Шавгъар абхъра йиз машнаъ,
За шула йигъ

Кюгъне гъулан гъюрдарлан.

3

За шула йигъ.
Ригъдин зяиф нурарикк
Арсран ручIну
АпIури а вацIрацIар.
ТIибкIура чвлин
Гъабгъу шавгъар хярарик,
ГъяцIал машназ
Ахъри учIвру чан къацIар.

ГъяцІал уршар,
Накъдин таза швушварси,
Афалугъди
Улупуз машар ачухъ,
(Шлиз ву ашкар
Гъубшу мучІу йишван сир!)
Гъулан машнаъ
Ургури а гъи начу.

УбснунтІаъ
Бурма лизи чан бачукІ,
Сумчрин жамси,
Къаркъул дагъ ву такабур.
Уъбхна завуъ
Вазлин аку бицІи чІукІ,
Амансузди,
АпІбу йишваз макар бул.

Тямягъкарди
Ухураза марццишин
Йиз ватандин,
Гвач І индин му,
Чвулин йиз.
Дагракк булагъ,
Ухурза яв ицци шид,
Вахтарихъан
Уву кабцІуз шулин, йип?

ТІубкІура юкІв,
ГъубкІри адар чаз нефес,
Дамагънаан

Убшрадар учв бедендиъ:
КутIубшвундар,
Ииз багъри гъул, яв гъевес,
Читинвалар
Аьх гъапIнушра бегъемди.

Магъа хъана
Сумчир хъа яв урнарихъ,
Тюнт рангари
Дабалгна яв халачи.
Гъатху шалра
Хъипну уткан гъюнарихъ,
Илдицура
Мяракайиъ «гъарачи...»

...Буюр, гвачIин!
Гъабч, цIийи йигъ!
Хялариз
Жумарт суфра
Дабалгнашул йиз гъулу.
Хабар тув, йигъ -
Бай хътакура дагълариз,
Гъулаз - хялижв,
Хъа увузра - муштулугъ.

УЪМРИН ДАД

Лигурайиз уъмриз улар
Йиз кІван мукъан бицІи унчІв'ан.
Перде зигну ккеркна улдар,
Рябкьюрадар фукІа душв'ан.

ЙивнаунчІвин шюшйириз ручІ,
КубкІганси нефес йифун.
Марцц апІузра даринхъа гучІ -
Рябкъиди йиз улариз фу?

Ригъ али йигъ? Аьлхъру машар?
Кюкйир хъахънай дагъдин мухур?
Дюн'я ккапІну кІару амсар?
Рякъ къатІ апІру дере къурху?

Шюшейикан тІубахъди йиз
Зигуразауъмрин жилгъа:
Гъюдохюра йисахъди йис,
Кудурзура гъушу йигъар.

Садар гъушну, кирчну цӀийир,
Тумундар ву шад, саламат...
Марцц гъапӀунзаунчӀвин шюшйир!
Фу лигурва - пагъ аьламат!..

ДИШАГЪЛИ

Агъ, дишагъли - гъатIабцу хаб
Мюгъюббатнан, адру гъирагъ.
Агъ,дишагъли - зегъерин гъаб,
Гъиссариз накъв, жилин чирагъ.

Агъ,дишагъли, сирарин сир,
Адахлуйиз - аку закур,
Марцци, назук гъиссарин нир,
Нир гъиссарин, сакъур ва кур.

Аьшкъ ва гъевес, мучIуб, акуб,
КъутIкъли ишуб, «гъя-гъя» зиринг,
Гъайгъусузвап, мани лигуб,
Ккунивалин лигуб ширин,

Назук нефес, къувват адлу,
Ва мюгъюббат, адру кIул-кIан,
Масу тувуб,х ъуб вафалу -
Вари убшна яв бицIи кIваъ.

Марццивализра яв бицIи,
Яв ачухъ кIван адар гъирагъ.
Амма, гъарган убгури цIигъ,
Гъабхънин думу алдарди гъагъ?

Циб гъаІнинхъа, йип, диди аьгъ?
Амма гъабхънин думу сукъал?
Ва мюгъюббатнахъна тямгъ
Гъюбхюндарин кІва чан мукъаь!

Яв, дишагъли, сюгъюр гъиссар
Убхъурай кІваз дапІну къабул,
Лицура гъи бахтлу инсан,
Мяъли кІури, жакъвси бюлбюл.

Тирхура учв ягъал завуз,
(Лазим вуйинхъа дугъаз гъяд?)
Гъизилгюл кюкюси увуз
Ккунди зав*ан багъш апІуз хяд.

Хъа сарин, лиг, дибисна чІал,
Алдабхъура гъагъиди ухът.
Къисмат дубхъну увхъан кучІал,
Лайикъсузди гъахъну му суст.

Сар итнава мучІу чухриъ,
ДапІну ава думу гъайсар.
Жара юкІв гъи ивси мухриъ,
Гъархну авуз фу вуш инсаф.

Хлинцар гъюргъю луфси, жарар
Дусна, ифдиъ убхъури юкІв...
ГъадабтІурва къутІкъли жаза,
Сар апІурва яв бахтнан лукІ.

Деринвалиъ уларин яв
Гъудургнинхъа, йип, сарна кьюр?
Му уларин убцру ялав
КубкІну, гъургдар уъмрин рякъюъ
ЦІиб гъахънинхъа? Гъахънийин цІиб
Гъибихъдар бахт, ахъюб, бицІиб?!

Яв улари́з, адру инсаф,
ЦІиб гъахънийин юкІвар йисир?!..
Агъ, дишагъли, айин инсан,
Гъибихъур сир, яв жини сир?..

Агъ, дишагъли - гъатІабцу хаб
Мюгъюббатнан, адру гъирагъ.
Агъ, дишагъли - зегъерин гъаб,
Гъиссариз накъв, жилин чирагъ.

Тадахъура чвулин гъатху хиялар.
Лайикъсузди гъабхъну гъацІал гъар ужуз.
Уъмрин гъюкум ади микІран хилариъ,
Къалу дагриз абхъра ялгъуз кІаж аъжуз.

КудутІну йиз багъри гъулкан, уъмри гъи
МикІру кІажси,г ьитна узу чан улихъ.
ГъатІарцц, йиз гъул, хабар, дубхъну чаз гъагъи,
Абхъруган йиз амансуз юкІв, жан али.

УМУДЛУ ЙИХЪ

Аьсрар, деврар,
Къабпиб, сабпиб -
Ву тикйир,
БицӀи тикйир
Даималу му Вахтнан.
Уьмрар гъягъюр,
Гъягъюр аьсрар,
Гъюр цӀийи,
Магъа садсан йис
ГъитӀибхну тарихназ.

Сабсан аьсир -
Му аьламдин саб герен,
Сабсан аьсир -
Къабпиб кӀуру «цӀар кӀару».
БицӀиб вушра,
Му геренди, ав, беден
Гъубгну Жилин,
Гъубгну мухур, цӀа йивну.

Вахтнан уьлчме -
Агъзурик саб бицӀи кьюкь,
Амма фукъан
Уршну дерд ва гъам дидиъ?

Фукъан диди гъургну цийир,
Гъибтри рюкъ?!
Убхурашул
Чакан Жилин юкІв ифдиъ.

Щийи девир
Гурзлиинадуфна ихъ,
КкудушдартІан
Рягъмлуб ву, кІур, думу.
Бахтлу уьмур
Гъубзна, кІура, ихъ улихъ,
Бахтар цийи!

Пагъ, инсандин кІван умуд!..

Умуд, умуд,
КутІубшварва асуллагъ,
Жил'ин сабкъан
Либхури аш чІиви юкІв...
Цийидевир,
Цийи аьсир,
Ич Аллагъ,
Инсан Жил'ин
АпІуз ккачва гъи фтин лукІ ?
Хаинвалин?
Алчагъвалин?
Вягъши гъаних нефеснан?
Гюрчегвалин?
Иманвалин?
Мюгъюбатнан гъевеснан?

Гъитну рякъюъ узу гъи сар,
Хлинцар'индиделлу вахтнан,
Тпирхура йиз гъялак йисар,
Хъуркъуз ккунди аку бахтнахъ.

Ккарагишра вахтназ узу,
Тпибхурайиб, кур ву ва кар.
Шулуш чахъан, ву учв гъязур
Гъитуз узу, дюргъну ликар.

Гъягъюраза амма улихъ,
Гагъ жаргъури, чвурхури гагъ.
Кюмек ади дугъри хилиъ,
Ижми умуд хъайиз багахъ.

Гагъ ахъраза ичлаъ ягъли,
Гъабхъру улихъ гагъ уз ямаж.
Гагъ ликарикк ккабхъу маргъли
Йивура жиликан йиз маш.

Гъан, апинай уъмур дадмиш,
Дачархънайи му йиз кІвантІар...
Дар пну думу меъли мишмиш,
АпІуринхъа унтІар-зунтІар!

Йиз ву уьмур, йиз, хусусиб,
Гьич саризра даруб ухшар...
Гъит гъи узу хуси касиб
Деллу дапІну гъяра яшар,
Саб рякъ азуз - анжагъ улихъ,
Ишри кІул'ин мархъар-ригъар!
Узухъди, юкІв, умудлу йибхъ -
Гъузна улихъ бахтлу йигъар!..

Уьмри ухьуз
Тувнайиб ву жилгъа саб,
Ккуружилгъа,
Читин - рягъят, дюз - ямаж.
Абццну мухур,
Архъра таза йигъаь сар,
Къаршу микIрахъ
Гъивну аьлхъру ачухъ маш.

Убкуру жил,
Ккажабгъура чан кегъер,
Хъидибчури
Жвиллишнарин бишируг...
Сар лицура,
Удубзури кIван зегъер,
Ихтиятди,
Абгури саб мани муг...

Гагъ вахтари
ГатIахъура юргъайи
Дирбаш атлу,
Ва йивура гъвандиин.
КIван иццушин

Гъибтну къяляхъ, жилгъайиъ,
Хъана думу
Элеура гъайвниин.

Ифдихъди саб дубхънашра маш,
Жигъил юкІв
Уъмри бахтлу
ДапІна дугъан чан къадар...
Чвурхура сар,
Гъаних нефснан сикин лукІ.
Дугъазра «чан бахт» гъибихъну,
Шак адар.

ГъерцІну магъа кьюрдун йигъар,
Чпи хъадукраз вушра инкар.
Табиатдиъ дубхъна агъа
Мюгьюббатнан шад хъадукар.

ШипІнин гъари арццраулар,
КуркІриригъдин хуштеменйир.
ТІуркІури а гъарин тІурар,
Адашвурализи юокйир.

Тувуз уъмриъ сабпи бегъер
Умуд кабхъна му гъарин кІваъ.
Мюгьюббатнан адар тегъер,
Ккилибгура чвулиз..Хъа ваъ!

Къисматну хил кучну гъарик:
Имдар лизи кюкйирин чарч -
Сив'ан гъебграй кьюрдун дидик
КубкІну микІлахъ гъюбхнайи канчІ.

Хабарсузди ахъну къацІар
Гъебграй кьюрду гъи гъариз му.
Гъубгну, йивну инсафсуз цІа,
Дидин тамам дархъи умуд...

...Мюгьюббатнан къанунар ву инсафсуз.

Улубкѣну гѣар,
Гѣубгну, кѣюркѣлин йивну цѣа,
Имиди учв
Жигѣилвалин лап гѣацѣаѣ...
Дебккунва, гѣар, ялав,
Мухур гѣивну яв,
Кѣисматну вуз
Кѣюбпи уѣмур тувну, ав.

Таза гѣелем
За шула гѣи ччивралан.
Уѣбгѣюр, дупну,
Микѣари учв вахтналан,
Гѣялак махѣан, дуст, уву пуз:
«Ву язухѣ».
Уѣмур ккабгѣуз хѣибдин?
Хѣибдар!
Хѣугѣ узухѣ!

Ччивариан дебцна му гъар,
Юару духъна цирклар гъалин.
Ва паччагъси дубсна магъа
КІару къяркъяр кІакІнаъ гъарин.

Дагълариъ гъи ипну «къяр-къярр!»,
Дубсна гъар'ин гъарйирин къюкъ.
Люкъза кІури дубсна къяркъяр,
Хъа къяркърикан шулинхъа люкъ?!

Лепйир хъаъра
Яркъу гъюли базариъ,
Инсанарин
Гъюл рибшвурэкинси.
Ахънайир му
Гъяракатнан бацариъ,
Гъахуразу
Чан лепйири люткеси.

Ца убгъура
Базаринра машнаан,
Гъяким ву пул,
Алверчйирин гъати нефс.
Ва, саб дупну,
Гъеебхъунзуз ярхлаан,
Гъеебхъунзуз
Жиликкансиб гъагъи сес.

Мяълийин сес
Абхъу чйиви му гъюлиъ,
Гимийиси
Гъадатйури чан лепйир.
Кудучйунза гъирагъдихъна,

Ва улихъ
Деъна думу - бюркю ашукъ.
КІван гъарйир

Тадахъура,
Дюнмиш духъну мяълийиз,
Ва тІирхура
Лепйирилан му чІиви.
Уъл адаршул,
Белки, дугъаз ахълийиз -
Улихъ дивна саб рукъан гъаб,
Ву ичІиб.

Хлихъди ашкъи
Марцц гъаІну аку цІадлар,
Тахсиркриси,
Ис дапІну кІул, машналан.

Вахтну уркъу булагъар -
Бюркю улар
ИшурайкІан?
Дарш амкІ вуйин манишнан?

За шула ригъ,
Шула базарра гъизмиш.
Мяълийихъди
Завуъ уьбхна ашкъин юкІв...
Деллу гъюлиъ
Шулайириз гъи бугъмиш,
Гъибихъунзуз
ЧІиви жилин бицІи чІукІ.

ЖИЛИН МАК

Кучвубхниз лик, ктаршра ямаж,
Гьюбюхиган уларихъ акв.
Жилин машнаъ гьивну йиз маш,
Гьапунуз чав саб "иццу мак".

Лайикълуди гьюргъниз хьюхъяр,
Ва йиз машра дабсна ифди.
Айинхъа циб дюзи рьякъяр,
Лицурайи гьи узу фтихъ?

Кпан'ан клулиз духъну къар'ан,
Гьудужвунза, дапну чара.
Ишурашражинди кьваан,
Ебхьидарчвуз аьжуз гьарай.

Аьлхъяй уз'ин.Фу ву узуз?
Хявиб дарин ичв лигуб буш!
Бич машартан ичв намуссуз
Жилин батур вуйиз лап хуш.

Гъаних юквар духъна ичв шад,
Духъна учвуз "гьямпI" гьи узкан.
Ицциб даршра йиз уьмрин дад,
Гиран дариз кьисматнакан.

ДАДАЙИЗ

Хил алдабгъ, жан дада,
ГъаpИнуш узу къан
Йиз хиялар,
Гъиссар цIарназ апIуз уч.
Ккунивализ увухъна
ЮкIв дар сукъал,
Белки, бабкан бикIуз
Дидиз кайи гучI?

Магъа гъира дуфназа, баб,
Увухъна,
Рякъюъ гъабхъган
Хабарсузди уз ямаж,
Ва, лакI духъну,
Гъярайирин улихъна,
Инсафсузди

Жилиъ гъивган му йиз маш.

Йиз байвахтна
Швнубан гъюргъну йиз хъюхъяр,
Швнуб ражари
Гъивну жиликан узу?
Гъийиз узу
Ккадаънинхъа цIиб рякъяр,

Хъарсри, хъурсри,
Хиялнахъна йиз арзу?

Хъа думуган,
КубкIубси яв хил мани,
Дургуйи йиз иццрушин,
Гъарай-фигъан...
Гъадмуганси,
Карснугувук, агъ ккуний
Ишуз, аьлхъюз,
ЕбцIуз кIваин али гъван...

Жабгъура вахт,
Багахъ шула йизра чвул,
Сабансана
Ахуз,дада, агъ ккуний,

БицIиганси, карснугувук,
ДивнугуIул
Ахин, гута,
Лезф вуйи яв униъ...

Уърхюрыйир
Йиз жилгъайиъ дараскъал
Улдугбахъан рякълан узу,
Шак адар,
Гъидритрайир
Ахъуз дегърейиз ягъал

Вари уьмур
Уву вува, йиз дада.

Амма гьарган
Гъаз яв мани улариъ
Сефилвал а,
Дада,дада - йиз далда?!..
Сар Аллагъдин багахъ,
Ягъал дагълариъ
Яв дюьйири
Узу уьрхюра, дада.

Ухураза йиз ялгъузвал йиз кIваан,
ВартIан марцциб ва ицциб ву му шараб.
Буш уларин пчIу лигубтIан ву заан,
Шулашра, ав, ялгъузвалиъ юкIв хараб.

Лигурайиз уъмриз улар жараси,
Ялгъузвалин нефс гъюра йиз машнаан...
ВартIан марцци, вартIан ицци шарабси,
Ухураза йиз ялгъузвал гажниан.

Успагъи юкъв, назук жандак
Диржури а микІру мичІли.
Кабсри а чІвал жилин машнак,
Аязну гъар дапІна гукІни.

Гъубхну палат, гъапІну гъяцІал
Гъебграйи чули аьжуз гъар.
ТибкІура, мичІлишнан къацІар
Йивури гъариз, пис шавгъар.

Гъатху гъизил хъимдар гъарихъ,
Ккебкуз шуладар гъяцІал жан.
Лепе йивура йиз улихъ
Бедендин гюрчегвали чан.

ГъяцІли успагъивал гъарин
(Ккундашул думура гъабхуз)
Ухура тямгъкар шавгъри,
Амма шуладар тадабгъуз.

Гъарин жандиъ абхъну а зиз,
Декабрин ваз, аяз, дар май.
«Язухъ апІин, дис узу, дис!» -
УтІубччура дидин гъарай.

Хабаъ апІунза гъяцІал гъар,
МичІли микІлаз ккивну йиз къял.
Алдагъну узлан чан хабар,
Кабсу узук ижмиди чІвал.

Даргънайи цирклар йиз гагъаъ
Дисури, аргунза дидин.
Теменйирихъди гъар магъа
Йиз мухриин гъабхъну сикин.

ГукІнишин кимдар сарун чак,
Урцру хабариъ а думу...
...Сабсан абгъурайи жандак
Йиз уъмриъ гъапІунза бахтлу.

* * *

Алдакуру
Анжагъ рякъюъ айи кас,
Уъмриъ гъакъ рякъ
Абгурайир шул гъалатІ...
Жигъилвализ
Циб рягъимлуб дайкІан гъаз
Гъи йиз кІулихъ
Дийибгънайи вахт-жаллатІ?..

Гъягъюрайир,
Акв хъадарди уларихъ,
Ахъну узу
Дерин къалсиб саб ичІаъ.
УдучІвру рякъ
Абгура йиз хилари -
УтІукъура цалиъ,
Ламун ва мичІал.

Ригъдин нурад рукъдар мина,
Адар акв,
Чивиб адар,
Гъюра ичІан чІуру ниъ.
Аъжлин мичІли
Нефес кубкІри айиз кІвак,

Чиркин зегьер
УбчІвра магъа йиз ифдиъ.

Адар кюмек,
Ккундуш жилиз ахъ къацІар.
Дустар наши?
АпІурухъа шлиз гъарйир?
Ва саб дупну,
Гъирибчанси кьюркълин цІа,
Гъеерхъунуз
Зиълан шлин-вуш шад гъягъйир..

МучІу ичІан
Цалик кивну йиз каркар,
Аъхиримжи
Къувват чІюбкъну гъурдариъ,

УтІукъунза
Жилиъ зяиф йиз ликар,
Кюмек узуз
Сарихъанра адариз.

Адар кюмек,
Чан ерина къалу штар
Улурзура
Саспидари йиз кІул'ин...
Гъит, баладар,
Гъабхъиб гъабхъну,
Къан шулдар,
Къанди вушра,
Йиз кегьер шул ликриин...

ИчІан цалин
Руг убкури бацари,
КучІври аза.
ЧІюрхяр ахъра уз'ина.
Гуж имдруган,
Бисураза къацІаригъ
Улихъ гъабхъуб:
Гъарин къаб-ччив.
Зиина

УлдучІвунза!
УдучІвунза му къар'ан,
Гъибтну ичІаъ хуйин уьмур,
Чан умаж...
Гъебгу уьмри
Хилар хъаъра ярхлаан -
Йиз кегъериз
Йивураза саб гъирмаж!

Гъушну узу!
Магъа сабсан таза накъв.
Хуб гъялакди
Ккажаргъунза аьхириз!
Ярин улар
Аьлхъюрайзуз шадци накъ,
Кабснучак маш,
Чан хабариь айириз.

Хъа дустари
Йиз гъюрматназ гъи тостар
АпIураза,
Хъипри гафнахъ шиттяриф.
Сари магъа,
Дизигну чан кIвакк астар,
Жигъилвап йиз
АпIури алап гъайиф.

Багъридариз
Бихъурадар гъи жаваб:
Ухди гъапIуз
Жигъил уьмур гъабхъну къатI?..

Ухди, къанди -
Вахтнан уълчме ву жараб,
Му уъмриъ йиз рюгъну,
Белки, гъапІну къан...

Магъа гъира
Узу гъахъну тахсиркар,
Хъа уву гъакъ,
Гъар йигъанси вува гъакъ.
Амма йиз юкІв
Му тахсариз аькси дар,
Хъа вахтну чав
Жара апІур гъакъ-нягъакъ.

Тахсир вуйин йиз мюгъюббат?
Фу чара?
КІван гъиссариз вафалувал -
Йиз тахсир?
Йиз девлетра,
Ав, йиз рюгъра вуй жараб,
Гъайиф, уву
Гъабгундарва дидин сир.

ВартІан марцци,
ВартІан гюрчег йиз гъиссар
Инсафсузди
Талаф гъапІну ціи сакъур.
Гъаз, йиз ккунир,

ГъапІундарва гъаз инсаф?
ГъапІуз дурар,
ЦІа гъадатну, гъапІва кур?

Гъарах, гъарах,
Ккундарзуз яв мюгъюббат,
Ваъ, мициб бахт ккундарзуз,
Гъит узу.
Бес даринхъа?
Хътубгну йиз кІван сануб пат,
ЦІин мелзарин
Улихъ уву гъитну зу.

Ялгъузвали
УърхюйкІан зу му цІихъан?
Шилхъан гъабхъну
Агъю апІуз чанра сир?!..
Уву гъарах,
Гъарах, ккунир,
Хъа узхъан
Шулдар уву гъитуз,
Вуйин йиз тахсир?..

Убгури а шам йиз улихъ,
Убгури а шам.
Либцурайиз гъаз-вуш кІулиъ
Саб пашман мукъам.

Убгура шам ва рабгъура
Акв мучІу хулаъ.
Ялавнягъ мулах ебцІура,
ЕбцІура мулах.

Къюб саяът ву, ясан шубуб
Шамран уъмрин вахт...
Амма гъамци уъмриъ ургуб
Даринхъа, дуст, бахт?!..

Туври ялав, апІури акв,
Мюгъюббатнан цІигъ,
Гъевес капІри умудсуз кІвак,
Ургуб вуйин цІиб?

Хътургну кІури, гъузру уву
Жара касдин кІваъ...
КъисматтІан, шам, тувнай увуз,
Ваъ, ккундарзуз, ваъ...

Убгурайи кІул тІубччура
Зяифди шамру.
Узуз чав баркалагъ кІура,
Хътубгура сарун.

Ахъра пашманвалин нивгъар
Машналан дидин.
АпІдар аьхиримжи дихар.
КІваъ гъубзди учв шлин?!

Убгура шам, хътубгура жан -
Магъа уьмрин дад.
Фу гъубзрахъа? Анжагъ пашман
Нивгъарин саб дагъ...

...Либцурайиз гъаз-вуш кІулиъ
Лап пашман мукъам...
Хътубгну магъа шам йиз улихъ,
Хътубгну сарун шам.

Йигъахъди йигъ,
Гъар дакъикъа,
Гъар герен,
Дарди инжик,
Сикин дарди ва бизар,
Саб къаст ади:
«Мициб уьмур дар герек,
КтучІвураш чаъ
Анжагъ варжйир ва зазар»,

Йивури лик,
ЧІабкІури дюд гъар йигъан,
Йиз гъанлуйиз
ИлтІибкІну чан гъаранту,
Ваъ, дейребхъди
Язухъ гъарай, чІигъ-фигъан,
Чан машнаъра абтІну
КъутІкъли саб ахту,

Хабар дарди
Ужуб Уьмур ва жараб
Адруб узуз,
Гъаму вуйиб йиз къисмат,
Хараб Уьмур

ГъапІза хъана гъи хараб,
Ваъ, тутрувди дидиз
Саб кепек кымат.

ИтИибкъунза
Думу гъюлиъ зегъерлу,
Дерин гъюлиъ,
Адру кІан-кІул ва гъирагъ.
За удрубчІвуз учв,
Гъабхыган гъюл деллу,
ИбтІунза чан
Гардандиъра гъагъи гъагъ...

Гъузунза гъи
Духъну думу Уъмрихъан,
Амма жараб
Узуз сарун тувнадар.
Къяляхъ апІуз
Шулин думу гъич узхъан?
Фидиб вушра,
Уъмур адруб уъмур дар.

Лигураза,
Умуд кади
Гъарсаб таза лепейик,
Къяляхъ тувдар
Амма Уъмур
Гъюлин мучІу дегърейи.

Йивураза каркар -
Хилиъ абхърадар,

ГатІабхъунза гъягъяц -
Дидихъ хъабсрадар...
Гъабч, йиз Уъмур,
Миннат вуйиз,
Гъабч къяляхъ!
ЦийикІулІан
Ккебгъурхъа ихъ уъмрин рякъ!

Гъабч, йиз Уъмур!
Гъач гъитурхъа му зегъер!
Гъархну ужуб-харжиб,
Думу вахт вари,
УдучІвурхъа,
Рякъюн дапІну ихъ кегъер,
Ягъап дагълу кІакІариз,
Ихъ бахт али...

Гъюрадарва.
Шулин дициб аьламат?!
КъялчІву лепйир гъаъра гъюли,
Кади хъял...
Ииз жигъил юкІв
Шулдар амма саламат -
ИибтІураза
Таза Уъмрин йиз гъякал.

Гъягъюр вазар, вахтар гъягъюр ва йисар,
Уьмрар гъягъюр, гъягъюр деврар, гъюр цийи,
Даималуб адар фукIа, хъа инсан
Мяракайин хялижв ву, ялхъвниъ айи.

Тек саб ялхъван тувна ухъуз гъи чавши,
ИлтIикIурхъа шадди, ккунир, ва ттархъну.
Гъарх умудар, тамам гъаши ва дарши,
Жил'ин сарун кьюбпи ялхъван адархъуз.

Азадвалин чи -
КӀару риш, гъарачи,
Гъит гъи узу,
Ваъ, ккундарзуз китуз фал.
Гъит узу гъи,
Ма вуз рубкъруб, гъарах чи,
КъутӀкълиб шул,
Я меълиб уву хъиту чӀал.

Гъубшу уьмур
Урхарва йиз улариъ,
ГъатӀабццарва
Йиз гележег йиз гагъаъ.
Туварва бахт,
Лигну ачухъ хилариз,
Жумартвализ лигну,
Къиматназ багъа.

Амма уву
Гъапишра фу гъи узуз,
Гъибди йиз йигъ,
Ав, ав, гъибди думу йигъ
Йиз уьмризра,

Гъибди думу, аьгъязуз,
Ширин нивкІси,
Кабхъну узуз нурлу ригъ!

Варибшиди
Чан нураркан ригъди зуз
Ииз бахтнахъна
Узу гъахру «халачи»...
Ваъ, ккундарзуз фап китуз
Гъит узу,
Гъит узу гъи,
Йиз кІару чи - гъарачи.

Йислан-йисаз кьаби дада,
ЕрцІурайси, шула бицІи.
Уъмрихъна кІван тямгъ имдар,
Хътубгура юкІв, цІюмгъялси цІин.

Кимдар сарун дадайин кІвак
Вари аргру чан манишин.
Кивра дугъу мани пичрак
Кьаби хилар, зяиф гъаши.

Дадайин зяиф хиларин
Ярхи уъмур гъабхъну гъагъиб.
КкудубкІну сарун дурарин
Жигъилгандин кьувватсагъи.

Гъизигну чпи фукъан зегъмет:
Гашун вахтар, дявдин йисар.
Аргъаж гъапІну миржир велед,
Жан дурариз апІури сарф.

Уъмрин фукъан учІвру зазар
Вахтну арсну хилариъ му...
Уъмрикан гъи духъна бизар.
Нивгъар имдру улар умун.

Гьюдюхну чан уларихъан
Деврин пашман, шад гъядисйир.
Гъархуз шулдар дурарихъан
Гурлу машкварар, дявдин цйийир.

Имдар дугъан иццури гъи
Вахтну чан кIваъ ахъу къацIар.
Анжагъ машнаъ гъузна гъагъи
Уъмрин рякъяр - къяни къарцIар.

ДутIубкIнайи жилси ву маш,
Дахабгнайи чIиви мархълихъ.
КкудубкIура дадайи яш,
Харж апIури багъри балихъ.

Йислан-йисаз шула яшлу,
Ахъю шула дадайин бай.

ХъапIра бали уьмур бахтлу,
Дадин уьмрин бисури пай...

Гъагъи уьмур ва бай масан -
Гъубзнайиб гъи дадин улихъ.
Имбубра чаз - уьмрин йисар
КкудукIура, туври бализ.

Давам туврин
Цихъан, эгер
Цихъ хъайир дарш мугъаят?
Хъа дубгнура
Гъаз ву думу,
Эгер апІдарш кІваз мани?!..
Жара духъну,
Ялгъузвалиъ
Уъбхюз шулин мюгъюббат?
Хъа дюбхнура
Гъаз ву думу,
Гъушнуш увхъан яр ккуни?!...

Ялгъузвал йиз,
Гъаз дубхънава гъи сефил?
Ялгъузди гъаз
Либгурава ярхлаан?
Гъибтунва гъаз
Ялгъузди йиз юкІв кьефсиъ?
Гъабч багахъна,
Гъабч, дуст, деп! йиз ахнииин.

Гъабч, мигъитан
Узу йишван хабариъ,
Уву дайва
Узуз вартІан вафалу!
Гъабч, депІ ва убз
«Ширин чяхир» гъабариъ,
Духну, ахъли

Шулхъа цІибкъана «кефлу».

Уъмриъ ухъу
ЦІиб гъухнинхъа, дуст,зегъер,
КъутІкьли уъмрин
КъутІкьли зегъер, шарабси!
Жилкан гъивган

Тибхурайи йиз кегьер,
Уву дайва
Айи-адру чарасир?..

Йиз кьисматнаъ
Шулва гьарган йиз багахъ,
Ав, узухъди
Пай апІури чан агъу.
Вафалуди
ГъачІабккурва хилин гагъ,
Ялгъузвал йиз...
Вуйин узу гъи ялгъуз?!

ДУЭЛЬ

УьчІюбгъну йиз
Уьмри хъана тапанчи.
"Честь имею!" -
Аьгъю ибшри гъит элиз -
Гъюнарихъан
Хъидипну йиз япунжи,
УдучІвурза
Уьмрихъди гъи дуэлиз.

Сабпи дуэль
Дар му Уьмрин узухъди,
Вари уьмриъ
Ача кьюрид талитнаъ.
ГъитІикІдарза чахъан,
Мухур ачухъди
Дийигъурза
Гъарган узу чан машнаъ.

Гъарганси, дар гъира дуэль
Барабар -
Уьмрин хилиъ атапанчи,
Хъа узу
Дийигъназа ичІи хилди,
Ихтияр

Адар узуз йивуз Уъмриз,
Ииз арзу.

Гъийиз фукъан
Зийнар узуз гъапІну чав,
Хъана запІна
Тапанчийин пис люле.
Бахтнахъна вуй
Йиз умудар дапІну дав,
Гъамус мухриъ
Абсру йикІру саб гюлле...

Гъивну Уъмри!
УтІубчвну цІа!
Тапанчийи гъапІну пІакъ!
Хъа йиз машнаъ
Абхъну анжагъ
Чан гюллейин убцру микІ...

Ухди, Уъмур,
Вахтсузди гъаз
Ебккурава узуз накъв?
Сабан уъмриъ
Тамам дархъи
КІван умудар йиз ами.

/ х \

* * *

МичІли микІру рибгърукъан рюкъ, саб аржап
Шула артухъ ялавлу, шула гужал.
Хъа саспидар кутІушвурa му микІлахъ,
Ваъ, тутрувди чиб манишин асуллагъ...

Йиз юкІв- цІюмгъял, вахтнан микІрахъ убгура,
МикІар, йифар, мархъар дидиз йивура.
КутІубшвуйкІан къисмат, дубхъну чаз аъжал?
Ясан хъибдин хъана гужал йиз аржал?

Накъра узу
Гъахъну кІурачва кефлу.
Ав, гъахъунза,
Хъа кефлу ваъ,
Убхъури
Йигъ-йишв гъянаъ
Убжнайи гъарай деллу
УтІубччвниз накъ.
Хъа шлиз думу ебхъуру?

Гъеебхъундар, ваъ,
Ккунириз йиз багъа,
Сар Аллагъдиз гъеебхъуншул,
Хъа жаваб?!..
Гъирабисна
КъутІкъли зегъер хли магъа,
ЮкІв зегъерлу апІуз,
Гъубзра фу жараб?!

Ав, аьгъязуз,
«Ахмакъ» вуза, баладар,
Гъабхъиб гъабхъну,
ГъацІ уьмурра хъа вахтнахъ.
Йив яв тягъна,

Эй бахтнан лукI - «аьяндар»,
Ва кип синих узук,
Аммаки бахтнак

Йиз кIванра ка бицIи умуд,
КутIубшвуз
Хьибдар думу
Я увхьан, я вахтнахьан.
Шадвалиь юкIв хуррам вуйиз,
Ва ибшуз
Кьувват а кIваз,
Нач гьабхьиган чаз чахьан...

Ав, ав, гьамцир вуза узу,
Жарасир,
Бахт вуйин му,
Даршсан вуйин йиз бала?..
Хъа фу ву бахт?
Шлиз гьибихьну чанра сир?
Наан а йиз бахтнан гьала?
Йип, Аллагь!..

Машар, машар,
Гъюдюхюра маш агъзур,
Кипуздаршлу
Гъвандиз садар ву ухшар.
Чпин нефеснак,
Ифдик агъдар каш агъу,
Фукъан узуз
Хяви духъна му машар?!

Сарин лигбу
Идипуру кІваан улд,
Заткъан лигуб
Адар сарин улариъ.
Лигура сар,
Гъивну машинагъ гъагъи гъурд,
Мянасузди
Фу абгура дурари?

Ккажаргъишра,
Хъуркъуз шлуб дар хиялнахъ,
Абгурайиб
Чаз гъибихъу кас адар.
Дийигъну саб,

Хъебехъай кІван гъарайнахъ,
Заай кІулар,

Рякъюрдарчвуз гъаз хядар?!...

Дийигъ, инсан,
Гъи фтихъ уву хъергну аш йип!
Ебхъурадар...
Ва гъялакди гъебгра йигъ...

УНЧИВИХЪ СУРАТ

КІару улар унчІвхъан мучІу
Хъилигура шлиз ва гъаз?
Дурарин му лигбу учІру
Йиз кІвакан апІура гъарз.

Таниш сурат, таниш улар,
Таниш вузуз чан нефес.
Таниш вузуз дугъу текрар
АпІурайи яваш сес:

«Гъибихъунвуз яв бахтнан шил?
Гъабгунва му уъмрин гъякъ?
Улупунва,дибисну хил,
Умудсуз кІваз дугъри рякъ?

ВаритІанна гюрчег мяъли
Гъапунваяв ккунириз?..
Гъаз дихъдарвуз гафар ахъли,
Гъарган гъевес кайириз?»

ГъубкІри адар йиз кІваз нефес,
Убхъури а учв ифдиъ.

ЧІааьн! ЧІааьн! Даринхъа бес?-
Йивура гъарай унчІвиъ.

Багахъ гъапІза чяхъна улар -
Йизуб вуки сурат му!..
Гъюбгъюнза унчІв - абхъу хулаъ
Йишвандин гъава ламун...

... Ав, мучІу йишв ахъли уз'ин аьлхъюра...

Ав, мешребсуз
Вуйза думу арайиъ,
Амма гъацир узу
Лапра вуйиз хуш.
Гъит йиз вари уъмур,
Ав, ичв улариъ
Мешребсуз ву,
Ичв улариъ, ичѲи, буш.

Гъит, баладар,
АпѲинай ичв кушкушар,
Узуз фу ву?
Гъайиф дарзуз гъубшу йигъ
ДючѲюбгъну маш,
ДитѲиршну бурма кушар,
Кефлуди учв адапѲунза,
Ипну чѲигъ.

Ииз гъиссариз -
Йиз дустариз вафалу
Вуйза узу,
АпѲурдарзуз чпи кучѲал.
Гагъ-гагъ шулза
Чпин улихъ цѲиб афалугъ,

Чиб улхруган,
Гьархру узуз жилин чІал.

Фу ву учвуз шаирин юкІв,
Чан гьиссар?
Тухъвали ичв
ЮкІвариин йивна хюл.
Гьаъра дугъу
КъялчІву уьмриан йисар,
Жигъил мухриъ
Мюгъюббатнан ивну гъюл.

Шаирин кІваъ
Убгура ялавлу цІа,
Уларан чан
Рагъура цІи цІюмгълар...

Ичв машариъ
Дугъу абсу шиърин цІар
Гъурубкъундар, ваъ, учвухъна,
Буш улар.

Ичв юкІвариъ,
Ваъ, дидиз йишв адайи,
ИчІи юкІвар сакъур ву ичв,
Улар - буш...
Ав, мешребсуз
Вуйза думу арайиъ,
Амма гъацир
Узу лапра вуйиз хуш.

Гъубз узухъди, гъаммишан гъубз йиз багахъ,
Узу уърхру къувват айи, йиз Умуд.
Гъитну узу, ярхла шулва уву гагъ.
Уву адарш, либхурин юкІв мухриъ му?!

Гъубз йиз багахъ, тамам даршлу хиялси,
Гъубзрухъа фу, гъебгиш уву гъи нагагъ?..
Кабхъну йиз кІваъ вартІан аку саб хядси,
Гъубз узухъди, гъаммишан гъубз йиз багахъ.

У ^ Х ^

* * *

Гъабгъуб вуйкІан
Гирами ваз заварий?
Хядар завуъ
Кархъдар дайкІан вазликан?
Даршсанжил'ин
Гъийихдарин юкІварин
Рюгъяр вуйкІан,
Завкан дубхъну чпиз макан?

Чивидариз -ухъуз
Хядар лигура,
Рякъюрашул
Узура йиз гагайиз.
Йиз рюгънура
Завуъ чаз йишв абгура,
Вахт гъафиган,
ТІибхуз аку жергейиз.

Хядар завуъ
Айибси ву сюгъбатнаъ,
Улхурашул
Узухъди йиз адашра.
Дийигъназа
Сессуз йишван мучІушнаъ,

Хъебехъназа,
Учв ерхъури адаршра...

Ухди гъушну.
Ваъ, гъитундар къисматну
Тувуз бализ
Уъмриъ асас насигъят.
Вагъи,
Узу гъитнайиган пис вахтну,
Йиз гъалатлар рякъюб
Вуйин чаз рягъят?..

Рябкъюрашул,
Белки, дугъаз завар'ан
Алдакбахъан
Уърхру дюз рякъ йиз улихъ?

Ккуншра фукъан,
Уърхюз узу завалхъан
Даршули гъи,
Дибисну йиз хил хилиъ...

Гъитибхган рюгъ,
Гъабхъиган йиз юкІв мичІал,
Якъин, гага,
Гъюруза яв хабариз.
Ашул, белки,
Рюгъяриз чпиз аьгъю чІал,
Яв багахъІан,
Жара йишв, ваъ, ккундариз.

Наан ава,
КІваз мукъан хуш гъабхъи луф?
Наш яв улар,
Гъуздар ккунди фу-вуш пуз?
Гъабхъундарва
Увура зуз вафалу?
Гъафундарва
Гъи унчІвихъна, ккуни дуст.

Яв уълин къацІ
Убдура, лиг, жакъвари,
Миннат вуйиз,
Мабгана, луф, жара унчІв.
Хъубкъа, йиз кІваъ
КутІубшвайиз йигъари
Чан мучІушнаъ
Уву аку гъапІу мурччв.

Гъабч узухъна,
Гъабч, багъа дуст, улари
Тамарзуди
Уву унчІвихъ абгура.
Дахабгнайи
Кюкюси шад цІадпарихъ,
Ккилибгури,
Йиз юкІв увухъ убгура.

УЪМУР- ВАЗГАЛ

Йиз уъмрикан дубхъна вазгал,
ИчИи вазгал, уву адру.
Адар мушваъ ккилигру зал,
Йишвар адар, рягъят апІру.

Гагъ мархъарикк, йифарикк гагъ,
Гагъ нуларикк ригъдин, вазлин,
Дийигъназа къаршу микІрахъ
Перрондиин уъмрин - вазглин.

Хъа поездар дерккри адар,
ГъутІурччура вари багхъан.
Узуз ккуниб гъаз гъюрадар?
Фукъан давам тувур узхъан?

ГъапІза, эгер уву айиб
Гъебгиш гъамци, хъебгнайсИ микІ,
Увуз ккилигури айир,
Узу гъитну гъабгъу вазгликк?

ГъапІза, жара касдин хилиъ
Уву ахъиш, йиз бахт бицІи?
Гъаз гъюрдарва? Вахтнан улихъ
Узу увуз ккилигнин цІиб?

Поездар - йиз уьмрин йигьар
Рякьюз мийкIан узуз фукьан?
Гьябгьюрайиз кIваан фигьан,
АпIурава гьаз уву кьан?..

Гъюрадарва...Умуд кади
Ккилигурза хъана узу.
Гъибди поезд, уву ади,
Тамам дубхьну хиял арзу.

Нянат ибشري
Мицдар уьмрариз агъзур!
Мялхъви вичси,
Ииз юкІв айтІан ипІури,
Либцру хуйиз
Дюнмиш дапІну гъи узу,
Жабгъурава, уьмур,
Рихшант апІури.

Йиз кІван вартІан жини,
Назук гъиссарин
Марццивал'ин
АлабтІунва гъагъи шурш.
МикІру кІажси,
ЮкІв яв къутІкъли йисари
Деллу дапІна.
Шулинхъа гъич уву хуш?!.

Пагъ, йиз уьмур,
Уьмриз дарваки ухшар,
Дюргъну ликар,
Дипунваки йиз айгъур.
Яв шуршихъди
ЖикІураза гъи машар...
Нянат ибشري
Мицдар уьмрариз агъзур!

Вахт вуйин гъи
Дигиш апІру ктабгъу рякъ?
Гъамус жара
Жилгъйир агру вахт вуйин?
Вахт вуйин гъи
Уъмриъ жвуву гъабгу гъякъ
Шаклу апІру?!
Хъа уъмрин гъякъ фтиъ а, йип?!..

Рякъюъ узу
Алдакбахъан уърхюри,
Убгуразуз аку умуд -
Иизишигъ...
Узу гъушу
Йиз уъмрин рякъ хътубгура
Къяляхъди йиз
ГъалатІарин къутІкъли цІигъ.

* * *

Жигъилин юкІв,
Набш яв гъаргандин гъевес?
Гъаз гъи бугъмиш
Шули ава му мукъаъ?
ГъапІуз мукъан сефилуб ву
(Адабшв сес!)
Гъи йиз мухриъ
КъатІ шулайи яв мукъам?

Уву дайна,
Дюн'я апІну саб хабаъ,
Рагърур тикйир
Жумартди яв бахтнакан!
КъутІкъли зегъер
Гъи гъапІуз а яв гъабаъ?
Гъаз гъи мукъан
КадатІнава вахтнакан?

Уву дайна
Вуза кІурур сар гъачагъ
Яв уълкейиъ,
Виляятдиъ яв уткан?!..
Вушра увуз аферин, юкІв,

Ваъ, алчагъ
Гъабхъдар апуз
Сарихъанра гъич увкан.

Ва гъи ухъкан
Ктирчурайи цIюмгълари,
Нурлу дапIну
Жил'ин ухъу гъибту шил,
Аьгъязуз, юкIв,
(Гъаз нивгъ аяв улариъ?)
Ихъра саб хяд кабхъди завуъ,
Гъит ибшри!

Къанна сад йис
Духъна балин,
Къанна сад йис гьелелиг,
Амма цӀуху
ДапІна магъа
Уьмри жигъилин чІвалар.
Ккудубкъура
Дугъу гъаса,
ГакІвлинуб ву гагул лик,
Ва пашманди
Лигури а
Ярхлариз балин улар.

Эгер гъаркъиш
Увуз, йиз дуст,
Дугъан улариъ нивгъар,
Зиянлу кІван
Гъавриъ йихъ ву,
Миван жигъилиз тягъна.
Ебхъурашул,
Белки, дугъаз
Аьзиз дустран кІван фигъан,
Аьхиримжи

Гъарай дустран
Вушул нивгъарин багъна.

Мялум дарвуз
Фу рябкъюраш
Йишвну нивкІукди дугъаз:
Бугъмиш шулайи
БицІидар
Цигъ убгурайи хулаъ?
Дарш мучІу йишв,
Гюлле гъапІу
Мюгъюббатну абцІнай кІваз?
Ккунирин ччвур
ТекрардапІну,
КутІушву жигъил улар?

Ярхла рякъюз
Лигурайи
БицІир, дугъан жигъил баб,
Рякъюрашул
Дишагълийир,
Вахтсузди къаби гъаши.
Я фагъумдиъ
Либцурашул,
Тувуз даршлу чаз жаваб,
Къаби бабан
Убгурайи
КІван суал: «Йиз бай наши?»

Шли туврухъа
Дугъаз жаваб?
Бабаз велед тувур шли?
Ширин гафар
Гъапну кІури,
Ккядябхъюрин юкІв бабан?
Баб шулайи
Дишагълийиз
Шли къяляхъ апІур жилир?
Я шли аба
Дигиш апІур
Йитим веледдиз дугъан?..

...Къанна сад йис
Духъна анжагъ,
Къанна сад йис му балин,
Амма цІуху
Гъахъну чІвалар
Ва гъясара а хилиъ.

Кѣил гѣивунва, Уѣмур, му ѣиз бедендиз,
Гѣирмийирси арснайиз кѣваѣ чан тикѣир.
Гѣивунва кѣил, ав, ѣиз хамраз бегѣемди,
Хуб учѣврудар даринхѣа яв гѣирмийир.

Кѣурава, Вахт: «Сагѣ апѣурза му зийнар.»
Ккундарзуз, ваѣ, ваѣ, мукучан гѣи узук!
Дадмиш дапѣну кѣутѣкѣли, меѣли яв «дармнар»,
Зегѣерламиш духѣназа гѣи.Гѣит узу!

ГЪЕБГРА УЪМУР

Йиз улихъди
Жабгъура йиз Уъмур гъи,
Гъумраъ диди
Гъибтра чахъди дерин шил.
Амма дубгра
Чан къяляхъди шил сагъи,
Алжабгъури
КъялчІву лепе -
Гъюлин шид.

Гъебгра Уъмур,
Гъебгра узхъан гъи ярхлаз,
Гъибтну узуз
Анжагъ гъумлугъ буш гъирагъ.
Гъебгра, амма
Сабанкъан чан улар гъаз
ИлтІкІундар къяляхъ?!..
Йиз кІвакан булагъ

ДапІну, гъебгра.
Дийибгъ! Дийибгъ!
Ликар диври ликариъ,
Жаргъураза,

Лицураза
Гъбгу Уъмрин йигъариъ.

Гъбгра Уъмур.
Хъергназа гъи чан къяляхъ,
Ярхла-багахъ
Шулу дидин зяиф акв.
Хъергназа чахъ.
Ликариккан гъбгри рякъ,
Жилин машназ
Апѹруза ицѹру мак.

Гъбгра Уъмур,
Гъибтну узуз
Буш йигъарин гъагъи гъагъ.
Гъбгра Уъмур,
Гъбгра узхъан...
Гъюли ккапѹра му гъирагъ...

Гъадабгъ кымат, дарапІди нач,
Фал китузуз, гъарачи риш.
Саб герендиз апдабгъну чарч,
Ииз гележег апІин ачмиш.

Гъа баладар, апІин кучІал,
Анжагъ тув, риш, узуз умуд.
Кабалг уьмур, аьгъявуз чІал,
КІваз ккуниси улуп думу.

Вахтну гъапІу зийнар йиз кІвак
АпІиди, йип, вахтну чав сагъ.
Ва ккунирин куркІди, йип, чак
Хуш теменйир,илдипну гъагъ.

Ва йиз бахтра, бахт йиз бицІи,
Гъубзну а, йип, уьмриъ улихъ.
БицІиб ибшри, ибшри гъацІиб,
Тув узуз бахт, жумарт гъи йихъ.

Пагъ, йиз уьмур, бахтлу, аку!
Рягъимлуб ву гъи йиз кьисмат.
Пешкеш вуки уьмрин закур...

Ккилигури тувбаз кымат,
Гъахъну амма фалчи русвагъ,
Улари убгури йиз гагъ.

Ккуншра фукъан, гъабхъдар узхъан
Гъякъи ивуз дугъан хилиъ.
Ва гъудубгну жилгъа улхъан,
Гъахурайиб узу улихъ.
Ургну гагъаъ гъарачи риш...
Йиз гележег гъабхъну дигиш...

Швнубан узу
Алдаъну йиз къисматну
Гъирагъдилан
МучІу ягъал дерейин.
Ургуразу
Уъмрихъ туву къиматну.
Дерейиан

Жабгъура нир зегърейин.

Йивура нир
Узу гъярай жилгъикан,
КІанккан узу
АпІури гъи чахъна жалб...
Кучвухура
Йиз ликар буш жаргъликан,
Ккилибгура мучІу дере,
ТІапІну хаб.
Йивура микІ,
Гележегдин гъабгъу микІ,
Ва дерейиз
АпІура гъи узу ял...
Йиз бахтнакан

Фила-вуш зуз гъябкъю «нивкІ»
ГъебцІну сарун -
Тамам даршлу йиз хиял.

Гъитрадарзуз
Деллу нирин гъугъари
Ерхъуз дихар
Узхъан гъебгу бахтнаан.
ДапІназу кур
КъялчІвууъмрин нивгъари,
ГъачІаркк хабар!
Гъаз лигурва ярхлаан?..

Зиян ачмиш
ГъапІунва йиз кІваин гъи,
Инсафсузди
Алдатунва чалан маргъ.
ЮкІв - саб зиян,
Кайин дидик йишв сагъи!
Илцифнай хац аьлчІябгъюнва,
Хъайиз сагъ.

УчІвру зиян
Убхъура чан гъи ифдиъ,
Амма артухъ
Гъизгъин шула чан гъиссар.
Мухрианра
Ерхъура сузйир дидин,
Амма ваъ, ваъ,
АпІбаз уву чаз инсаф
Ккилибгури
Адар думу асуллагъ.
Думу юкІв ву,
Шаирин юкІв ву, валлагъ!

Гъевес а чаз, аьшкъ,
Милиган ву зийниз,

Сефил вушра,
А чаз мяъли ва мукъам.
Хъа уву йив,
Йив, йиз ккунир, йив дидиз!
Гъит гъаци учв
Бугъмиш ибшри чан мукъаъ!

Гъит ибшри юкІв
Гъянаъ деллу ва гъизмиш,
АпІиндидиз
«Кунивалин яв къацІар».
Марцци, дугъри
Мюгъюббат гъи чаъ имиш,
Убгур думу,
Алди убциру ялав, цІа.

Хъа шак адар,
Диди апІурву магълуб,
Яв кІваз, ккунир,
Гъурукъиган чан гъиссар.
Хъа гъи чалан алдат маргъар,
Тув агъу,
Йив дидиз, йив,
ГучІ мапІан, йив, хъа инсаф...
Инсаф мапІан,
Инсаф апІбаз *асуллагъ*
Ккилибгури
Адар думу гъи, валлагъ.

ЗАВУЪ СУРАТ

Алдакунзу рякъюн къялаъ,
Ииз фикрин лик йивну гъвандихъ.
Фуж шулдархъа умриъ гъалатІ,
Дейребхърайган кІулиз кІван дих?

Жилин машнаъ гъивну йиз маш,
Ва гъудужвуз гъабхъдар узхъан.
Герендизкъан шулдар яваш
ГъудучІврудар му йиз багхъан.

ФужкІа адар, гъачІабккрур хил,
"Фу гъабхъунвуз?" - гъерхрур адар.
Аза къараъ духъну ярхи,
Саринкъан лик узухъ хъабхъдар.

Гъадагъури узхъан улар,
Танишдарра гъахъну ярхла.
Учвкан ккуниб ву узуз фу? -
Ча кІурдарза уълна гъафун.

Ккилигури мани гафназ,
Лигураза гъарсаб машназ...
Дахънайириз, сарди, ялгъуз,
Иигъканра йишв гъабхъну узуз.

Нурлу вазси, завуъ магъа
Дадайин йиз кабхъну сурат.
Акв, манишин гъюра чахъан,
Туври узуз чйиви къувват.

Лигуразуз улар пашман,
Зав'ан узуз апйури дих:
"Убгурава гъаз юкйв бабан?
Хил ча, гъудужв, ликрийн йихъ!"

Вазлин нурар, иччи, зяиф,
Дисну хилиъ, гъахъунза за...
Набши узу алдаку йишв?
Узу къараъ гъахънийин зат?!

Гъижикйунзу аквну вазлин,
Марцц гъапйну юкйв нурари чан.

...Агъю гъабхъну узуз ахъли
Фтиъ жин дапйнаш уъмрин ачар...

Дахъну айир рякъюн къялаъ,
Хътахъну узу уъмрин къяляхъ...
Къяляхъ гъибтну сабсан гъалатй,
Абгураза гъи таза рякъ.

АЪХИР АДРУ РЯКЪ

Йигъ-йишв дарпи,
Рякьюъ аза фтихъна-вуш,
Жикъиб вуш рякъ,
Ярхиб шулуш, шлиз аьгъа?
Фухъаулихъ:
Дюз, рягъят рякъ чюлиъ буш?
Уъмри узуз
Ккивну айин дарш мюргъяр?

Хъа гъамусдиз ккадапІнайиб,
Вушра цїиб,
(Цїиб вуйинхъа-
Фициб уъмур убшна чаъ)
КкадапІу рякъ,
Ваъ, гъабхъундар учв рягътиб.
АйкІан рякъяр,
Гъумбкар адру ва ичІар?

Ашра, узуз
Къисмат гъабхъундар думу
ДабкІнайи, дюз,
Аку рякьюъди лицуб.
Гъадциз, белки,
Шлиз аьгъяхъа, вушул му

Гъубшу жигъил
Уъмрин лицуб йиз ликуб.

Ликуб вушра,
Йиз ву уъмур,хусуси,
Ва йиз рякъра
Сариндизра дар ухшар.
Гагъ вахтари
"Уъл гъудубгу хуйинси"
Шулушра юкІв,
Уъмрин йиз вуза шад.

Гагъ гъягъюрза,
Ямажнакан шули за,
Ис дерейиъ
Нириз туври гагъ салам.

Гъярсурза гагъ
Хтун рукаригъ, чан зазар
Карсру узук,
Шулу амма рякъ давам...

Ккудубхури жил
Диву йиз ликриккан,
Ккивну йирфар
Уъмрин мархъар-микІариз,
КтучІвурѳ саб
Жилгъа ктру жаргъликан,
УдучІвурза
Уъмрин дагъдин кІакІариз.

Амма душвлан
Рябкьюрзузки дагъ жара,
ВартІан уччвуб,
Чахьна зигруб ва ягълиб...
Ва учІвурза
Чахьна рякьюъ,дар чара.
Дина йиз рякъ
ШуйкІан гъагъиб?
Лап ярхиб?..

Тибхура вахт. Тибхура йиз уьмур буш.
Набши йиз бахт? Гъабхьдарзухъан учв бисуз.
Инсафсузди йиз уьмрийн къуткъили шурш
АлабтІнийза, духънайири умудсуз.

Узухъинди къяляхъ гъафну шурш думу,
Гюлле дубхъну, абснудуму йиз мухриъ.
Дубгну, дубкІну кІваъ айи тек саб умуд,
Итну диди узу мучІу пис чухриъ.

Кархъна завуъ аку хядар,
Умударси, хядар-сирар.
Хядарихъна зигна гъядар -
ЮкІвариан сюгъюр симар.

Магъа саб хяд, мучІу завуъ
УчвтІан акуб сарун адар!
Дидкан, хиял апІин уву,
Кархъну имбу вари хядар.

Саб зяифди кабхъна ярхлаъ,
Амма фици кююо ригъдиз
Ккилибгуруш, шлин-вуш улар
Лигурашул гъарган дидиз.

Саб гъирибшвну, лиг, ягълишнаъ
Ва гъитІибхну, зигури цІар.
Гъибтри нурлу шил мучІушнаъ,
Абхъну думу йишван гъацІаз..

Ав, кутІубшвну гъи сарин хяд —
Тамам дархъи умуд аку.
Шлин-вуш кІваан зигнайи гъяд
Гъипну ялвигъ къисматну кур.

Хѣа умудар шуладар цѣиб -
Кархѣра завуѣ таза хѣдар...
Вушра ѣиз хѣд цѣирси бицѣиб,
Фуж ву узу,думу адарш?
Ѣиз хѣд - умуд убгура гѣи,
Зутѣан кѣаназ гѣубзри учв, гѣит!

РЯКЪСУЗ РЯКЪЮЪ

(Поэма)

Пашманди гъи
Чвули кІажар рагъура -
Удубзура
Сессуз сефилвал кІваан.
КІажар хъади
БицІи гъарра жабгъура,
Яркъу дубхъну,
Къалу дубхъну машнаан.

Гъаз гъи думу
АйкІан мукъан гъялакди?
Шаду гъарин
Гъаз чІур духъна гъи кефйир?
Абхъну дидин штариъ,
Гъебгуз гъи чахъди
Ккунда йиз кІваз,
Гъаъра гъяриз чан лепйир...

Яв хабариъ аза хъана,
Гъизил чвул,
Яв гъарсаб ухът, нефес
Вуйиз кІваз багъа.

Ужур, харжир -
АпІин узу гѣи кѣбул,
Кѣбул апІин
ГѣатІабццнайи юкІв гагѣаъ.

Йиз ккуни чвул!
Духънахѣа гѣи гюрюшмиш
Багъри мурччваъ
КІваз гирами юрдарин...
Шуйза гѣарган
Ув'ин узу аьшкѣламиш,
Бахтнан цІюмгѣял
Кабхѣуйва йиз улариъ.

Ва думуган
Убшуйи йиз хабариъ
Вари дюн'я:
Кѣаркѣул, сивар, бицІи гѣул!
Йиз кІван - чюнгрин
Кучри сюгъюр симарик,
Гафар кІуйза,
Уву мукѣам кІуйва,чвул.

Ттархъну сабси
АпІуйхѣа, чвул, мяѣли ихъ,
Пашманвализ
ЮкІвариъ йишв адайи.
КІажар ялхѣвниз
УдучІвуйи йиз улихъ,
Ва узура
ГѣитІикІдайза далдайикк...

Гъира хъава,
Йиз гирами, йиз багахъ,
Йив яв мукъам!
Кучарза кІван симарик!
Ттархъну сесер,
Дагълар-багълар-сивариъ
Ккебгъурхъа ихъ мяъли хъана,
Хъа нагагъ

Циб сефилуб гъабхъиш думу,
Гъибт ибшри!
Ккажаргъура,
Йибчури ранг, «гъарачи».
Жвилли мархъли
Чан симаркан гъит рибшри,
Хъпалгури му яв рангар,
Халачи.

Абхъунва кІваъ
Тек хиялси чан арзу,
Айи-адру
Аъхиримжи чараси.

Уву дигиш гъахънийкІан, чвул,
Дарш узу?
Гъи ихъ мяъли
Ебхъуразуз жараси.

Ширин мукъам
Йивурава гъира, ав,

Ялхъвниъ кІажар
ИлтІикІура багълариъ.
Амма жара сес
Мухриан гъюраяв,
Таниш дару
Къурху а яв улариъ.

Гъарйисанси ваъ,
ЦІиб артухъ алди цІа
Хътургура яв
Гъатху гъарар ялавнягъ.
Йиз кІваъра гъи
Вахтнан микІлу ахъра къацІ,
Пашман перде
Гъипра вахтну яв машинягъ.

Ягъал сивхъан
Хъазабгура лизи кІул
Вахтназ улихъ
Гъабгъу къюрду гъи ухъуз,
Къабул дарди
Ихъ мюгъюббат, гъизил чвул,
Ихъ гъиссар'ин
Ккунди чан йиф алабхъуз.

...Гъайиф дарин
Йифукк ккапІуб ич умуд,
Чвулин ва йиз,
КкудубкІнадру мяъли ич?
Амма ухъкан

Асиллу дар вахт думу,
Гъарин кІакІнаъ
Текди имбу меъли вич...

МичІли микІру
Гъарин гъерццу кІажарикк
Сикинсузди
Багъдиъ фу-вуш абгура.
Жин дапІну йигъ
Хътургурайи гъарарикк,
Чвули узуз

Накъваригъна зигура.

2

Гъулан нақвар....
Ихтиятди диври лик,
Лицураза
Йиз архйирин рюгъаригъ.
Гъяра аъсрар,
Тибхура вахт,
Чан хили
Гъвандиъ апІна
Гъулан тарих нақваригъ.

Магъа гага,
Багъри ругдин хабариъ
Му уъмрихъан
Гъахъну сарун архаин.
Накъвдиъ айир

Гъвандин гъагъи шибарикк,
ШликІа думу
АпІурайин гъи кІваин?

Накъвдиин чан
Йивна чІуртІим йисари,
Ккебкуз ккунда
УкІаризра исчІли гъван.
Амма ахъли
Вазлин аквнан нуларикк
Гъвандианра
АтІабгура инчІ дугъан.

...Къисмат, къисмат.
Саб гъапІраш лиг къисматну.
Фукъандариз
Тикмиш гъапІунва хулар,
Хъа устайиз,
Увуз, гага, рягъматлу,
Къисмат гъабхъну
Къюб метра жил яв гъулаъ.

Ккуншра фукъан,
Хаб алдагъуз гъи увлан
Шулдар узхъан,
Яв гъюниин дивну кІул...
Нивгъун цІадап
Гъажабгънийин йиз уллан?
Даршсан увухъ
ИбшурайкІан гъизил чвул?..

Убхурайган
Ииз кІваъ анжагъ къутІкьли
КІваин шулзуз
Ачухъ лигуб яв, гага.
Хъаувухъди,
Ваъ, шулдайза шад йигъан,
Шадвал айган,
Дустар шуйи йиз багахъ.

Ва бихъуйи
Шадваликан бицІи пай
Гъарсар дустраз,
Жумартди пай апІуйза.
Къюрдну ва чвну,
Гъарсаб вахтна кІваъра май
Кюкдихъ шуйиз,
ЮкІв ачухъди лицуйза.

- Гъайиф дарзуз,гъадабгъ,
Дар учв ккудубкІруб,
Жумартвал ва шадвал
Уъмрин йиз жигъил!

Ккундарзуз бахт,
Дустарихъди пай даруб! -
Юуйза гъарган,
ГъачІабккури дугъри хил.

Ва дабгъуйза,
Гъидритди саб тикикъан
Ииз бахтнакан,

Увухъна думу рубкъуз...
Гъи узухъна
Гъюрдар шадвал ликубкъан,
Къисмат дубхъна
Къуткъили уьмур гъи чІвубкъуб...

Гъубшну думу
Гъайгъусуз вахт ухдитІан,
Хуб гъялакди
Гъуш'ва, гага, увура.
Гъи, дачархъну,
Ифди дарсна йиз кІвантІар,
Къисматну гъи
Яв веледиз йивура.

Дивради
Ккуру рякъюъ йиз улихъ
Ягъал,гъадми,
УлдучІвуз даршлу барйир.
Юомек вуди,
Хил гъачІабккуру гъи шли?
Шлизерхъуру
Зяиф шулайи гъарйир?

Дустар наши, багъа дустар,
Гъар вахтна
Бисрудар пай
Шадвалин йиз ва бахтнан?
Наши дурар?
Имдар!
Гъахъну гъи ярхла,

Ерхурадар,
Ваъ,дуариз йиз дихар...

Гъиссариъра йиз
Гъахъунза алдатмиш,
Хъуркъундар чиб
Уъмрин аку хиялнахъ.
Набши думу,
Йиз сир апІуз чаз ачмиш,
Йиз кІван хиял -
Йиз мюгъюббат -
Хиял-махъв?!

Ккилигури чаз,
Уъбхюри кІваъ умуд,
Белки, думу
Гъийиз узу гъабгундар?
Тамам даршлу
Хиял вуйин дарш думу?
Жилиина,

Белки, думу гъафундар?

Белки,узу
Хабарсузди гъапІну кьатІ,
Ипну гъарай,
Йиз мюгъюббат -
Сегърин нивкІ?!
Дуфну, йиз кІваъ
Жавабсузди дапІну кьан,
Белки, гъафиб,
Гъебгну, кубкІси сирин микІ?!

Къуликъумбцар
Апѹри, гѹи гѹабгѹюра
Жигѹил уѹмур,
Абгѹри чаз саб жилгѹа.
Уѹбгѹюра юкѹв,
Гагѹ йиз хѹюхѹяр уѹргѹюра,
Гѹабхѹри улихѹ
Гѹарин къаб, гагѹ учѹру гѹван.
Гѹадатура
Улхѹан зазар къисматну.
Деллу дапѹна
Юкѹв жавабсуз гѹарайну.

Рякъюрадар
Фужкѹа рякъюѹ йиз улихѹ,
Вуза ялгѹуз,
Фуж гѹиди йиз къяляхѹди?
Ва рябкъюрдар
Мучѹшнаѹ йишв,дивуз лик...
Белки, узу
Ктабгѹну му рякъ гѹялакди?!

Белки, гага,
Узу вушул тахсиркар,
Вахт ву, белки,
Гѹибтуз му кур жилгѹа,рякъ?
Амма,
Духѹну табиаѹтдиз гѹи инкар,
Уѹмрин рякъ'ан
Хѹтакуз шулдар гѹи къяляхѹ.

Белки, узуз,
Мициб уьмур дапІну кьатІ,
Вахт ву, гага, гьюз увухьна,
Яв хабаз?
Жил'инузу
Мянасузди дапІну кьан,
Тувра, белки,
Анжагъ кьутІкьли гьам бабаз?..

Гьягьюраза,
Уларихъ акв хьтарди,
Абгураза
Саб аку мурччв йиз улихъ.
Гьягьюраза,
Закурικ миж ктарди,
ЧЮобкьюра юкІв
КІару вахтну, чан хили.

3

КІару вахтнан
Хлинцикк кка йиз уьмур гьи,
Гьюкум хьапІри,
Дуфна уьмриз йишв кІару.
Вари ккапІнай
Чан мучІушин ву гьагьиб,
Гьагьиб ву йишв,
Аку хьдар,ваз адру.

Филадизкьан
ГьубкІди кьувват йиз жигьил,

Давам тувуз му чюллериъ,
Вуди кур?
Йиз Умудну,
Бабу байси, тувну хил,
Гъахуразу чахъди сабан,
Хъа закур?..

Наана йиз рякъю
Узу гъахиди?
БицIи бахтнан
Лепе абхъдин йиз мухриъ?
Йиз хяд завуъ
Кабхъну узуз рябкъидин?
КъатI апIидин дарш йиз рякъ
МучIу чухри?..

Наана, Вахт,
Гъабхурава йиз Уълке
Рякъ адарди, курди,
Гъалин мучIушнаъ?
Улдубгура думу,
Кабхъну цIаувкан,
Убцру ялав
Йивурайиз гъи машнаъ.

Бихъурвуз, Вахт,
Думу гъабхуз жилгъа дюз?
Дарш апIурва
Уву думу гурбагур?

Гъи Уълкейин
Рякъ ву анжагъ ямаж уз,
Фициб шуйкІан
Чан гележег, чан закур?!

Кабхъурва, Вахт,
Дидиз уъмрин марци акв?
Дарш мучІушнаъ
«Аьжал» шулин чаз къисмат?
Гъира магъа
ГъаІну сабсан таза накъв.
Фициб бахтнахъ
Туврайиб ву му къимат?..

Ккебехъна Вахт,
Узу ерхъуз чаз мажал,
Узу къабул апІуз
Мажал адар чаз.
КІваан гъюрай гъарайназра,
Ав, аьжал
Къисмат шула мухриъ,
Вахтназ ебхъдар чав.

Ккебехъна Вахт.
Хъа вахтналан пиди чав
Чан гъякълу гаф,
ФукІа гъадрапІди кІваълан.
Гъи суалар
Тувуб Вахтназ вуда дав...
Амма узуз
Жаваб ебхъуру наънан?

Адар жаваб.
Йиз кІван нефес - тек Умуд
Уьбхюраза,
Ва уьрхюра чав узу.
Аку Умуд,
Ярхла шулу гагь думу,
Гьебгру узхьан,
Гьитну узу сар-ялгуз.

Думуган, чвул,
Багьиш аПин, уву ваъ,
КьутІкьлир вушра,
Йиз **Думу** дуст агурза.
Машна-машди деъну,
Сессуз сюгьбатнаъ,
Жини гьиссар
Дугъаз ачухъ аПурза.

Гьибикьиган
Ужуб-харжиб йиз кІулиъ,
АбтІурза йиз
Уьмрин машнаъ кьутІкьли шурш.
Тибхуру Вахт,
Гьитну узу йиз «Подвлиъ»,*
Ккунш ишурза кІваан,
Мяъли кІурза ккунш.

*«Подвал» - 90-пи йисари Мягъячгъалаийъ кафе ади гьабхъи
йишв.

Ваъ, дарза сар,
Духъну айир гъи кефлу,
Вари «Подвал»
Дубхъна пиян ва гъялак...
...Уълке, Уълке,
Йиз вилаят, къудратлу,
Аъзар кабхъна,
Чиркин аъзар яв гъянак.

Мучлу подвап
Дубхъна, йиз Уълке, увкан,
Инсанар ваъ,
КІару сирнар а мушваъ.
КъутКъли зегъерихъди
АбцІна яв стакан,
Ариш-вериш
Гъябгъюра чан гъар мурччваъ.

Гъадабгъура пулихъ,
Тувра гъи масу
Ягъ ва намус,
Инсандин ччвур ва дамагъ.
Гъюрматнаъ а
Ягъсуз, угъри, намуссуз,
Дугърир гъахъиш,
Йивуру яв кІвалан маргъ...

Ккебехъна Вахт.
Ккебехъна йиз дагълу гъул,

ДючЮбкьну а
Йишван хлинццари думу.
Такабурди
Ккебехъну а гъизил чвул -
МучІувалиъ аку хиял,
Йиз Умуд.

Ккебехъну а
Рягъматлуйир накъваригъ,
Ккебехъна йиз гага
Ругдин хабариъ.
Хъебехънашул
Чивидарин юкІварихъ.
Сикинвали
ГучІ ипра йиз табариъ...

Чвулиннайиз
Мяъли шула гъи давам,
Узу - гафар,
Чвули кІажар ахъра гъи.
Амма сессуз
Ва сефил ву чан мукъам,
Адабшвурай нефес дидин
Дар сагъиб.

Йиз байвахтра
Дар гъарганси зирекди -
Нурлу улар
Ургура цІа адарди.
Къарнийирра,
Му чвул гъибтри гъялакди,

Гьарганси ваъ,
Гьергра сес-дикІ хъадарди.

Ккебехънадар
Анжагъ зиринг гъяр дагълу!
Уъмрин гьюрбйир хъади
Думу жабгъура...
Гъарин гъерщцу кІажариккра
Чвлин микІру
Сикинсузди

Багъдиъ фу-вуш абгура...

1990-ти йисар

Уьмур - театр. Ва апиура уйнамиш
Уьмри диврай чан спектакль гьар инсанди.
Рягьят дар хьуб сягьнайииин яшамиш,
Дидин аьхир фициб шулуш аьгьдарди.

ЙИШВАЪ СУРАП

* * *

МучІу йишван
МучІу завуъ ягъалди
Лиг, агъзур хяд -
Агъзур «къисмат» ургура.
Йишв ва узу,
Сейриъ аза яягъди,
Лицураза,
Завук йиз хяд абгури.

Гъибихъунзуз!
АпІураза гюзлемиш...
Тпирхурача
Магъа чиб-чпин гъаншариз.
Багахъ шули,
Шула чакан гюзел риш,
КубкІрайиз чан
Убцру нефес машарик.

ЦибиІан амдар
Архъуз шуран хабариъ,
Кабхънайиз кІвак
Саб фициб-вуш хушлу зиз.
КутІубшвниз акв
Имбу вари хядарин,
Хаб алдагъуз
Хилар улихъ гъушну йиз...

Хъа саб дупну гъудургну риш...
ПучІу хаб.
Хъиргза нивкІ*ан.Йишв.ГъацІишвар...
МучІу хал.

Вуза ялгъуз.
Аьну кьялаъ мучІушну,
ЧІюркьюразу
Иишван кІару хлинццари.
ЧІюбкьюра юкІв
Увкан вуйи хиялну,
Вазкъан адар,
ИнчІра кади кІвантІарик.

Магъа, вазси дагъдихъан,
Ииз улихъна
УдучІвунва
Му гъалин мучІушнаан.
... ХъуркьуйкІан ахъли
Узу йиз «вазлихъна»?
Дийигънава,
Лигури зуз ярхлаан.

Амма инчІ кадар, аьзиз,
Яв кІвантІарик,
Гъаз-вуш ахъли
Духънава артухъ сефил.
Узуз аьлхъру
Яв кІару шад улариъ

Гъаз нивгъар а?
Гъач узухъна!
Ча яв хил!

Архъ йиз мухриъ!
Йиз кІваъра абс му яв дерд!
Къюриддигъна
Сабси учв пай апІархъа.
Дюзмиш дапІну
Ихъ дерднакан шиърин бенд,
Урхури учв,
Гагъ ишури,
Лицархъа...

Ваъ, хуш дарвуз,
Тубччвури кІул, яваши,
Гъитнуузу,
Гъягъюрава, риш, ярхлаз.
ГъитІикІунва
Къяши улар яв начди,
ГъачІабккнайи хил бисдарва йиз,
Хъа гъаз?

ГъитІикІва яв
Гъиссар, аъиз, гъаз узхъан?
Йиз дугъри юкІв
Увхъан ярхла гъапІва гъаз?
Гъайгъусуз дарур узухъна,
Йиз багхъан
Гъаз, ишури,
ГъудучІвунва гъи ярхлаз?..

МучІу йишваъ чирагъси йиз
Кабхъна хъана ккуни сурат.
Ахю гъюлиъ гъирагъ цІийи
Гъибихъси чаз, хабаз шуран
Тибхура юкІв...Амма ярхла
Шула хъана кІару улар...

ГъапІуз шулдар, аъзиз, узхъан
Гъи увухъди хъуз гюрюшмиш.
Гъадагъурва йиз лигбахъан
Гъаз яв улар? Шулхъа таниш!

Къабул апІуз яв уъмрин диб,
Намус-гъир'ят вуза гъязур.
НивкІуъкъан, гъит ибшри гъабшиб,
Увухъди, риш, гъайих узу.

Лазим дархъуз хал, цІа, ахин,
Ибшри к!ул'ин ихъ укІу зав.
Гъиссари ихъ тувур, аъхир,
Ав, ухъуз акв, мани ялав.

Ашкар апІин узуз яв сир,
Абццарза юкІв увуз гагъаъ...
... Хъана,дапІну узкан йисир,
Гъергри ава гъира магъа.

Магъа уву, зура магъа,
Дийигънава гъаншариъ йиз.
Увуз узхъан, узуз увхъан
Афалугъди гъаз шулу, йип?

Дерин кІару яв улари
ДапІназу ахъли цІиб кефлу...
Жаваб тувну чан гъиссариз,
Сикин апІин йиз юкІ в деллу.

Тухъ апІина ахъли йиз юкІв,
Яв назуквал дапІну багъиш.
Мюгъюббатнан, гъит, дубхъну лукІ,
Ибшри думу рюкъдиз дюнмиш.

Яв уларин му теменйир
Мюгъюббатнан ву яратмиш.
Миннат вуйиз, гъиссариз йиз
Яв кІвахъна рякъ апІин ачмиш!

Къуру чюлиъ архъна дурар,
Булагъдин штар, зу ургури.
ГъатІарцц яв кІван лепйир - хабар,
Ебццур булагъ, рякъ абгури.

Абхъри думу, гъит, яв гъюлиъ,
Мюгъюббатнан гъюлиъ марцци,
Ва дидин шид булди ухри,
КъялчІвуб вушра, вушра ицциб...

.. Магъа уву, зура магъа,
Дийигънава гъаншариъ йиз.
Яв хабариъ архъуз узхъан,
Хъа увхъан - йиз гъаз шулдар, йип?!

Убшрадарва гъирагъариъ,
Фици юкІв,
Фици йиз юкІв
Убшри адарш гъи мухриъ.
Гирами дуст,
Мюгъюббатнан марцци лукІ,
Салам увуз,
Салам кІвахъан,вуз дугъри.

Фти дапІнава,йиз аъиз дуст,
Гъи деллу?
Набши накъдин
Такабур инчІ яв машнаъ?
Гъаз хъял кади
КъялчІву лепйир яв сеслу
КІван чІимрарси
Арсрава жилин гъянаъ?

Гъирагъдикан,
Гюзел йигъкан ва узкан
Сикинсузди
АпІурава фу тІалаб?
Фу бадали
Иивурава гъарзукан

Яв кІван гѣссар,
АпІурава чиб хараб?..

...Ав, абгязуз,
Гѣи увухъна гѣафундар,
Ав, ав, гѣадму,
Варждикан сар,
Анжагъ сар.
Архъну хабаъ,
Гѣи дугъу, ваъ, гѣапІундар
Цибкѣан яваш
Урхъурайи яв гѣссар.

Агъ, абгѣйиш увуз,
Фици гѣи узу
Гѣавриъ аш, гѣюл,
Ву апІурай гѣарйирин.

Жавабсузди
Хѣурсри мичІли му гѣарзухъ,
Жилинмухур
Убкурайи лепйирин.

Даргъура, гѣит,
Шула дураг гурбагур,
Амма умуд
Уѣбхюрава уву кІваъ:
Гѣюру думу, ав, увухъна
Гѣи-закур...
...Хѣа йизгѣарйир
Ерхъурадар дугъаз, ваъ.

Ваъ, ккундадар
Яриз ерхъуз йиз гъарйир,
Гъар йигъахъди
Шула узхъан учв ярхла.
Белки, кІваан
АпІурашул чав гъагъйир?
Улихъганси
Ургурадар чан улар.

НивкІувдикъан,
Гъарйишванси, кади наз,
Дугъан сурат
Ииз гъаншариз ярхлаан,
Ваъ, гъафундар накъра, гъира,
Амма гъаз?..
Гъаз гъюрадар?
Гъаз гъярадар йиз кІваан?..

Гъахуразу,
Хъитну хабахъ,
МучІу йишван лепйири
Таниш дару
Йиз ярихъна,
ТІирхураза чан хабаз.
Йишв, мучІушин
ГъадатІура
Йиз кІван деллу гъарйири,
ГъитІибкІну ваз,
Жин гъабхъну ваз,
Шуран сурат кабхъу ваз.

«Хъуркъ узухъна!
Тядиди гъач!»-
ХъапІра кІул шуру багхъан,
Ва зигура
Чпихънаузуз
Деринвали уларин.
ТІирхураза,
Амма ккунир
Хъана гъергри а узхъан,
ХъапІра хабахъ

Анжагъ йишван
МучІушин йиз хилари.

Гъиссарикан
Хл инццар духъну,
Жакъвси тІибхура йиз юкІв,
Ва хъуркъара,
ЦІибтІан имдар,
ГъубкІуйкІан узуз нефес?!..
Гъурукъунза!
Магъа хабаъ
АпІараз чан назук юкъв,
Хъа утІубчвну
Шуран гъян'ан
Аъжайибнан деллу сес...

Гъудургну риш...
Дугъан сурат,
ДабтІури йишван гъава,
Хядарихъна
ГъитІибхну, ав,
Ягъал завариз, хъа йиз
Аъхиримжи
Гъарай кІваан
УтІубчвну ккунириз, ва...
...Гъарйигъанси,
ГъачІнин нивкІан
Уягъ гъахъунза...
Гъайиф...

Гъубгну, гъебцІну,
Хъана ярхлаз
Гъубшну ккунирин сурат.
Хъуркъундарза
Гъира магъа...
Ва хъуркъуйкІан чяхъна зат?!..

Симиргъуши, уьбхна завуъ
Хъуркьуз даршлу аку хиял.
Къара дарди, гъябкъган уву,
Йиз кIва завуз апIура ял.

Дифру перде зигуз улхъан
АпIураки фукъан чара.
Уву ккебкуз шулин дидхъан,
Хиял узхъан дапIну жара?

Магъа дифран саб гъалин гъат
УлубчIвур яв машинин.
АпIуйкIан, хяд, ахъли чав къатI
Йиз хиялнан пак манишин?

Зяиф шула яв ширин акв,
Къурху машинагъ гъивза хилар...
Амма кубкIзук хъана яв мак -
КчIюркьюрава узуз улар.

Анжагъ ярхла гъабхънийва цIиб,
Хъа гучIну кIваз гъивнийи ручI...
Ва юкIв магъа хъибту яв цIи,
Имдар сарун саб шак, я гучI.

Ачухъ ву зав, гьерцІну дифар.
Пагъ, хиялнан марцци нурар!
Ягъал дагъдик кирчнай йифар
ЕрцІураки, куркІну дурар.

Гъач кІури зуз, яв машнаан
Ебхъуразуз хиялнан дих.
ГучІурузуз ягълишнахъан,
АпІурунаузу синигъ?..

Багъш гъапІунва ахъли йиз кІваз
Аьламатнан йишв яв аквнахъ...
Сабанкъана шулдайкІан гъаз
Хъуркъуз уьмриъ кІван хиялнахъ?

БикІа, ккунир,
Миннат ибшир,
БикІа узуз саб кагъаз!
КутІубшварва
Ииз тек умуд,
Хъана миннат, мапІан къан.
Ерхъа уву
Ииз кІван гъарйир,
Илдип дид'ин али гъарз,
Ясана йип
Тяди узуз,
Саб кюмек адарш увхъан.

Вувуз гъаз-вуш
Утанмишди
Яв кІван сир апІуз ачухъ
НивкІувди, риш,
Дийигъиган
Уву му йиз гъаншарихъ...
Яв нефес ай
Къюб гаф хъадаъ,
Ккуниб адарзуз артухъ,
Яв кІван жини

Гъиссар ишри
Жикъи кагъзин гафарий.

ЙикІуруш, йикІ -
Абс жигъил кІваъ
Инсафсуз гюллесиб гаф,
Гъит, баладар,
Дарза сарпир,
Ишри узу гурбагур.
Амма, эгер
Шулуш увхъан,
АпІин сацІиб гъи инсаф,
Махъан гъялак,
Белки, яв кІван
Гъиссар дигиш шул закур.

...БикІа, ккунир,
Миннат ибшри,
БикІа узуз саб кагъаз!

Гъит чак ишри
Анжагъ кюб гаф:
«Узуз ккунду», я «ккундар»...
Ярхи йишвди
НивкІуъ, аъзиз,
Шулва йиз улихъ, хъа гъаз
Адар йигъну
Яв хатІ кайи
Саб кагъазкъан?
Гъаз адар?!

Вува кьисмат, умуд аку,
Тамам даршлу йиз тек хиял,
Вува уьмрин бахтлу закур,
Гъийиз узуз раст дархьи яр.

Кюкюси штухъ, дубгна йиз гъян
Увухъ, ккунир, жил'ина гъач.
Гъач ихъ ариъ йибтІурхъа гъяд,
СатІи дапІну гьиссарин гъварч.

Бисарва яв хабахъ йиз юкІв,
Му дюн'яйиъ дидин бахт аш.
Ккунивалин ихъ духъну лукІ,
Уьмур увуз апІарза бахш.

Харж дубхьнадру йиз мюгьюббат,
Шарабси нуш, ухарва, ав...
ГъапІуз узуз жил-гъурабат
Гъабхъну кьисмат, хъа увуз - зав?

Кьюркълин цІаси мучІу йишваъ,
Ялгъузвалиъ архъунва йиз.
Жавабсузди гъубзнай душваъ,
КтІубшвурайиб, кабхъунва гьисс.

Хѣа гѣаз хѣтарва гѣи йиз багахъ?
Гѣиссарик йиз кипнава ца.
Гагъ гѣюрава, гѣерграва гагъ,
Гѣитну узу йишван гѣацаѣ.

Ктагъунзаву мяълиси шад
Хиялариъуву, ккунир.
Вува завун хядраз ухшар,
Анжагъ нивкІуъ багахъ хъайир.

Уъмриъ уву адарва йиз,
Ккундийзузки духъну фукъан.
Аман-иман адабгъайиз,
Шад апІин йиз юкІв увукъан.

Таниш дархъа сарихъди сар,
Уву - завуъ, жил'ин - узу.
Гъягъюрайиз вазар-йисар,
Вуди увухъ юкІв тамарзу.

Жил'ина гъач, тув бахт сацІиб -
Йихъ узухъди, бисну йиз хил.
Къабир - жигъил, аьхюр - бицІир
Йиз бахтниин ишри бахил!..

Гъюрадарва. Хътаршра багахъ,
Яв мюгъюббат кубкІра йиз кІвак...
Жилиина гъафиш нагагъ,
КтІубшвур, белки, яв марцци акв.

Йиз ягъал хяд,
Йиз бахтнан хяд,
Нурлу хяд,
Улариъ йиз
Абхъри гъарган гъит яв акв.
Увухъна, хяд,
Адар узхъан гъюз шлу гъяд
Ургуйузу,
Ялавназ яв дапІну мак.

Гъит, баладар,
Ярхлаъ ава гъи узхъан,
ДапІнуузу
Теменйирихъ тамарзу.
Аъх апІуз, гъит,
Шули адар йиз кІвахъан
Уву жара хядарихъди
Варж, агъзур.

Анжагъ яв акв,
Ярхла, назук, акв мани,
Ибшри гъарган,
Чан умудси, кІван багахъ.

Дидизуву
Гьапрайиси мак ккуни,
Рубзри яв акв,
Ухарза учв, ккивну гагъ.

АЪШҚЪНАН СИМАР

* * *

Гъач, йиз ккунир,
Гъач узухъна, гъач, ккунир,
ЕбцІури гъач
Ихъ арайиз абхъу йиф.
Му йиз машнак
Кабс яв назук маш ккуни,
Къюригъна пай дапІну,
Ахъли гъапІхъа йишв.

Гъач, йиз ккунир,
Гъач узухъна, мапІан къан,
МакапІина
Дахаргнайи кІвантІариз.
Жилкан гъиву жакъвси,
Абхъу чан мукъ'ан,
Ккилибгура
ЮкІв яв мани хабариз.

Гъач, йиз ккунир, гъач узухъна,
Ихъ гагъаъ
Ибтну ахъли ихъ мюгъюббат,
Лицурхъа.
Гъач, йиз ккунир,
Думу мяъли ихъ багъа
Ттархъну юкІвар,
Ахъли давам апІурхъа.

* * *

Фици кьюрдун мяракаийъ
ЧІат ахъли
Йифун цІиркІвар
ИлтІикІураш аквналан,
Жерге-жерге,
Сабдихъди саб шад ялхъвниъ
Уъмрин йигъар
Илдицурай бахтналан.

Хъа кьисматну,
Гюрчегвалик кучну хил,
Инсафсузди
Мяракаийн хъдубтІну сес.
Ваъ, гъабхъундар
Бахтнан ялхъван лап ярхиб -
КутІубшвну акв...
Набш йигъарин шад гъевес?!..

/ х \

ГЪАРАЧИ РИШ

Ккун гъахъунзуз гъарачи риш,
Наънан? Фици?
Вуйин бахтназ?
ЮкІв чан улихъ гъабхъну чашмиш,
Табигъ гъабхъну мюгъюббатназ.

Пагъ азадвал, адру кІан-кІул,
Жини, деллу гъиссарин йиз!
Афаллугъди чпин улихъ кІул
АпІура йиз йисари ис.

Агъ, кІару риш, риш гъарачи,
ГучІ кайиз увухъди улхуз.
Йиз хияларкан халачи
Рибшураза йигъ-йишв ухъуз.

Гъайихузу, вуйиз миннат,
Вилаятдиз, азад, аку,
Му уъмриан, адру кымат.
Гъархну вари: гъи, накъ, закур...
Бахтлу шалза уълкейиъ яв,
Хъубкъиш яв кІваз йиз кІван ялав.

Бугъмиш шулуш, яв хабариъ
Ишри узу, йиз ккунри риш.
Анжагъ кІару яв уларин
Деринвалиъ ишри бугъмиш...

Гъуш гъарачи - йиз кІару риш,
БицІи бахт зуз дапІну багъиш.
Гъитну узу, чаз гъапшр лукІ,
Гъушну думу...
Набши йиз юкІв?!

Гъач, йиз ккунир, хабариз гъач,
Къюб кІван гъиссар апІурхъа гъварч.
Мукъам кІура ухъуз бюлбли,
Ттархъну апІурхъа ихъ мяъли.
Убшрадариз гъи юкІв мухриъ,
Гъит жакъвси учв завуъ тІибхри.
Бахтлу вуза, эй хъадукар,
Йиз сир увуз дапІну ашкар!
Ярабвуйин узуз аъйиб
Ашкар апІуб йиз кІваъ айиб?
Мюгъюббатнан духъну йисир,
Дебккуз шулдар гъиссарин нир.
Гъадабгъ, йиз яр, гъадабгъ йиз нэкІв.
Ккунхъувалин ву думу лукІ.
Ибшри дидкан увуз гъякал,
Гъизгъин йигъан - штун цІадал.
Дугъри юлдаш - увуз рякъюъ,
Убцру цІюмгъял - гъабхъиш ахъю.
Шадвалиъ шул юкІв увуз тай,
Яв дердра чав апІуру пай...
Кюкдихъ хъа, гъар, гъи яв цирклар,
Ярин рякъ'ин ал йиз улар.
Шулхъа къюрид, чинар, адлу,
Мюгъюббатназ ихъ вафалу.

ГЪАПНИЙВА ГЪАЗ ?..

Йивну къусум йиз йисариз,
(Дурар гъархуз шулин кІвахъан),
Тягъна йивну йиз гъиссариз,
Гъярайири, ккунир, узхъан,
(Яраб тахсир вуйкІан ихъ шлин?)
Энгел духъну хулан къялаъ,
Гъапнийва гъаз, апІури жин
Нивгъар айи мани улар:
«Илцифуру вахтну зиян,
Диди вари апІуру сагъ.
Аку хядси, бахтлу хиял
Кабхъди увуз. Гъяри йисар,
Вахтну яв кІваъ ебцІур йиз шил,
Умудси йиз, тамам дарши...»
Хъа гъира гъаз, яр, яв нефес
Гъубзна ичІи гъабхъи хулаъ?
Гъаз, гъеебхъси ликарин сес,
МучІушнаъ йиз арсру улар?..
Гъюрадарва, дубхъна гъагъи
Ялгъузвапин гъагъ гъи йиз кІваз.
Йирси мукъам вахтнаъра гъи
Шула текрар. Гъапнийва гъаз,
Сагъ шул кІури зиян кІваин,
Убхъураш учв гъира цІиин?

/ x \

* * *

Яв юкІв узкан,
Жигьил гьарин саб кюлси,
КтабТунва, яр.
Йиз гьар гьабхьну бахтнахъан.
Лик иливну,
Ужуз гьаПу кюкюси,
Ялгузди гьи
Дийибгъну а гьар магъа.
Гьамус дидин,
Сабдихъди саб, нивгьарси,
Мюрхюн шире
Удубзура къабlian.
Ваъ, такабур
Дар думу гьарйигъанси -
Ухът гьабгъюра
Гьарин гьарсаб цирклилан.
Ахъра литІнар - ахъра нивгьар,
Гъвандиин
Йивну, дуар парчйир шула,
ТуркІура...
Ккива яв карк,
Кадатну хил, гьам дидин
Яваш апІин.
Фу гюрчегвал йибкІура!

Къюрдун ярхи йишв увухъди
Адапунза сан.
Пай гъапунва бахт узухъди,
Йиз ккуни инсан.

Ялгъузвали хътипурай юкІв,
АпІну яв хабаъ,
Мюгъюббатнан гъапунва лукІ,
Умуд ивну чаъ...

Яв гафари аку мяъли,
Ав, рибшура чаз.
Убгура юкІв, хъа микІ ахъли
Чат ибшура гъаз?

Яв чирагъдиз йиз унчІвихъ йишв
Хътар думуган, ваъ.
Амма гъузнава, ккунир йиз,
Гъаммишандиз кІваъ.

УълчІюкъ улар - гъудубчІвдариз
Улхъан яв сурат.
Хъа тувнава бахт жарариз,
Бахтлу мюгъюббат.

Къисмат вушра яв, йиз вазлин,
Тувуб дугъаз акв,
Багъш гъапунва узуз ахъли
Сад йишв - назук мак.

Яв теменйир гъапунва багъш
Дахабгнайи кIваз.
Ав, увухъди гъибихъну бахт
Ахъли магъа чаз.

Аза урцру хабаъ.Чат йиф.
УнчIвихъ кулак, микI...
...Амма му йишв гъабхъну, гъайиф,
Гъайиф... анжагъ нивкI...

ГЪАРАЧИ ШУРАН МЯЪЛИ

Вузаузу чІурдин йимиш,
Азадвалин ккуни сар чи.
Вузаузу чюллерин риш,
Надинж микІран дугъри юлчи.

Анжагъ дидиз, абщну мухур,
МютІюгъ духъну макариз чан,
Гъитри аза булди ухуз
Мюгъюббатнахъ убгурай жан.

Хъа йиз гъудур кІван гъиссарин
Фурин алдру юргъажигъил,
МютІюгъ дарди, ваъ, йисариз,
Ккажабгъура, убкури жил.

Ккунхъувал ву, адру кІул-кІан,
Гъарачийин намус ва дин.
Вафалу ву му ялвиз кІван
Йиз рюгъ важан, нефес дидин.

Лицураза, къутІкълиб-меълиб
АпІури гъи булди дадмиш...
Йиз уъмур - рякъ, рякъ ва мяъли,
Мяъли ва рякъ - гъарачи риш.

* * *

Ухуз гъитри ширин шараб хилар'ан,
Тувнийваки умуд гъиссариз аылкьлу.
КъялчІву дубхъну, гъафну думу улар'ан.
Гъаз гъабхънийкІан яв мюгъюббат зегъерлуб?

Шид тувурва кюкдиз, кІури мяълийир -
Ригъдихънаси учв увухъна чІабккуру.
Гъаз апІурва дидиз ккуни теменйир,
Лик иливну, кюкю хъасин чІабкІуруш.

* * *

Мухриъ, гюзел, дибисну гъван
Лицурава гъи.
Язухъ апІин яв жигъил кІван,
Гъагъ вуяв гъагъиб.

Деринвалра яв уларин
Дубхъна гъи жараб.
Хабаризра йиз хиларин
Тувдара жаваб.

Гъиссарра йиз, йивну гъвандиъ,
Шули а тикйир.
Гъабгъу цигъирчиси диди
Ктирчура цийир.

Адабгъ думу, адабгъ кІваан,
ЯзухъапІин чан...
Ебхъурадар - гъабхъну кІвакан
Битав вуйи гъван.

ЦИРЦІАРИН ЦІА

Набши, ккунир,
Мюгьюббатнан ихъ ялав?
Хътубгну магъа
Ихъ юкІвариъ кабхъу цІа.
ЦириЦарин цІа,
Жикъиб гъабхъну уьмур яв,
Ухди гъургну
Бина ккебгъу яв цириЦар.

ЦириЦарин цІа,
ГъапІундарваки мани,
Ва гъубзундар
Увхъан сабкъан яв аржал.
Анжагъ йиз кІваъ
КтубчІвурайи ціир гъяни,
ЦІа гъадатну,
Гъатху гъахъну чан кІажар.

ЦириЦарин цІа,
Кабхъунва саб цІюмгъликан
Хабарсузди,
Тувну узуз шад умуд.
Саб геренди
Ктатунва хил йиз кІвакан

Ва гъапунва
ИчІи халси буш думу.

Адатунва, цІа,
Душв'ан яв убцру мелз,
Гъапундарва
Улихъ гъабхъубдиз инсаф.
КтІубшвну умуд,
Кивунва йиз кІвак мерез,
КъатІар дапІну,
Дургну дахъну чан гъиссар.

Бушлугъиъси,
Йиз кІваъ учІври аза гъи,
Ихтиятди,
Сессузвалхъан гучІури.

ИчІи гъапІган,
Имбубсана гъаз гъагъи
Дубхъна думу,
Гъарзси, узу чІаркІури?!

ИчІи гъапІу йиз кІваъ
Гъубзна анжагъ рюкъ,
Рибгъураза учв,
ЦІюмгъялкъан абгури...
ЦІирцІарин цІа!
Улубгъунва, цІа, йиз рюгъ,
Лицураза,
Яв рюкъ микІлахъ рабгъури.

УнчІвихъра ихъ
Зигурайи микІлу цІуз,
Зиян дубхъну,
Гъябхъган рукар-зазаригъ.
Гъушнийза, ав,
(Гъабхъдарвухъан зу ккарцуз)
«Мелз йивури»
Йиз кІваъ айи «зийнариз»...

Ярхла гъапІну ухъу
Гъушу кьюрдари,
Сагъ гъабхъну юкІв,
Хац дибисна гъи чаин...
Думу микІру,
Кучну гъи йиз улдарик,
Гъадму йигъ'ан
Йиф алабхъну йиз кІваин.

/ • х Л

* * *

Убгура акв.Ппазиппенди ву бахтлу.
Аьшкъ ва гьевес убхъури кІваъ, аквнакан
ДапІнадиди чан кІван ккуни адахлу,
АпІра хабаъ, апІура дидиз макар.

Ппазиппендиз аквси, (гъизгъин дубхъну юкІв)
Къабул гъабхънийзуз думу яв мани цІа.
Ва, такабур цІин мелзарин духъну лукІ,
ГъачІарккиган хабар, гьургну йиз хлинцар.

* * *

Гъарийгъанси
ГъудучІвунва йиз улхъан,
Такабурди,
Хил дибисну ккунирин.
Къабул апІуз
Шулдар, аъзиз, гъаз узхъан,
Гъякъикъатси,
Мюгъюббат му ичв кьюрин?

Саб шак адар,
Бахтлу вува чан пьвалахъ,
Ичв арайиъ
Гъиссаринуб ву сюгъбат.
Кюкди арфси,
Дибисну чан юкІв хабахъ,
Анжагъ гъадгъаз
Туврава яв мюгъюббат.

Гюзел кюкю,
Арчлиъ ава жарарин,
Жарарин хпир,
Вува дугъаз вафалу,
Лигуб багъиш

ДарапІри явуларин,
АпІурава йиз юкІв
Гъи кур ва деллу.

Дарва йизур,
Ва ихъ рякъяр къисматнаъ
Ву жарадар,
Жарадар ву умудар.
Узуз асла
Иишв адар яв хиялнаъ,
Бахт, мюгъюббат
Туврур йиз кІваз уву дар...

Хъа дугъахъди
Уву рякъюб чаз жаза
Дубхъна гъапІуз?
ГъапІуз шула чаз аъзаб?

Гъибтну унчІвихъ
Къюб йишваз пай дапІну йишв,
Гъушунва, риш,
Гъитну узу мучІушнаъ,
ГъадабтІури
МучІу йишван
Хлинцарилан абхъу йиф.
АтІабгуйІан
Сарун йиз юкІв
Яв уларин укІушнаъ?!

Аъзарлу юкІв,
Убхъурайиб чан ифдиъ,
ГъапІва ялгъуз,
Гъизгъин гъапІвадидин цІа...
Гъаз кабхънийва
Аку умуд ву дидиъ,
КъатІ апІуруш
Чан хиялар лап гъацІаъ?

Гъубзна умуд,
Гъюру кІури ву къяляхъ,
Ва кІвантІар'ин -
Йишван къутІкъли меълишин.

Ав, гъшунва,
Ягъурлуб ибши яв рякъ,
Уьбх, йиз ккунир,
Яв кІван думу манишин...

Гъизигунва
Сабсана йиз кІваин къарцІ...
Балгура яв шил
Хядарин аквари.
Гъубзна йиз кІваъ
Йишван духну адру гъацІ,
Тамарзуди
Духнадру яв макарихъ.

МЮГЬЮББАТНАН БАГЪ

Ярхла гъаІну, йиз ярхла яр,
Ухъу йисари.
Амма гъира улари яв
Йиз кІван гъиссариз
АпІура дих, лигуразуз
Дурар ярхлаан...
Магъа багъдиъ лицураза
Ихъ мюгьюббатнан.

Шад хиялси, гъира думу
Хъими хъадукрахъ.
Кюкдихъ хъими, ва ихъ умуд —
Кюкйирин хабахъ.

Лицураза гъи кючйириъ
Жигъилвалин ихъ.
Ис апІури а кюкйири
КІулар йиз улихъ.

Никкдин кюкдик кубкІну йиз лик,
(Хил алдабгъ узлан)
Умудси ихъ, чан жвилли зикв
ГъитІибхну дидлан.

Гюзел багъдиъ гъи даргъури
Иисар, кюч гъаши,
Лицураза, риш, абгури
Ухъу кибтІу шил.

Амма жилгъа, жигъил юкІвар
СатІи гъапІу ихъ,
Аргъаждохъну кюкйир-укІар,
Рябкъюрдар улихъ.

Кабхънадар гъи ихъ бахтнан хяд
Завун ягълишнаъ.
Убгура учв, балгури хяр,
Кюкйирин машнаъ.

КутІубшвундар ихъ аку гъисс,
Хядра, ваъ, зав'ан -
Тикйир духъну, цІа гъивган чпиз,
Ахъну чиб заълан.

Рабгъури гъи чпин машнаан
Ккунивалинакв,
Аълхъюразуз хядран цІадлар
Гъарсаб кюкдилан -
Дих апІури гъи ярхлаан
(Ккуний апІуз мак)
Лигуразуз, яр, яв улар
Гъарсаб цІадлиан.

Ихъ къисматнаъ раст гъахъунхъа сариз сар,
Уву, узу... Ва веледар ихъ къялаъ.
Ялгъузвали зиян дапІна йиз гъиссар,
Гъач узухъна! Шуладарва гъаз гъялак?

Цийи уъмрин дийигънахъа гъаншариъ,
Дисну хилар хъапІурхъа, ккунир, думу.
Рякъюрзуз яв марци, ачухъ улариъ
Йиз таза бахт, йиз гележег, йиз умуд.

Х о с ^

* * *

Ккилибгура

Увуз йиз юкІв гьар йисан,
Жакъвси ялгъуз
Шад хьадукраз чан мукъаъ.
Ккилигура,
Ккарагура чан гьиссар
Гьарганси гьи.
Гьюрдарва гьаз?
Дарда къан!

Къанди вушра,
Дуфну архъ кІван хабариъ,
Хабарсузди
АпІин чакан яв йисир.
Гьит яв ифи
Убхъри дидин табариъ,
Гьитубгри юкІв,
Увухъди саб вуди сир!..

Ккилигурзаувуз
Чвулин кІулариъ.
Гьюнарихъра
Хьипну гьатху яв лакач,
Ади аку

Сефилвал шад уларий,
Гъач узухъна,
Йиз мюгъюббат!
Ухди гъач!

Вува уву
Йиз гележег, йиз чирагъ,
Уьмрин вартан
Шаду мяъли, бахтра йиз.
Гьюлиъ айи
КІван гимийиз, ав, гъирагъ,
Бахтсузвалра
Вува уву, йиз аьзиз.

Узу вуза
Яв тек хиял, кІваз арзу,
Вуза яв бахт,
Увуз тувнай яв жаза,
Тамам дархьи
Яв кІван умуд, тамарзу,
Вуза уьмрин
Аку умуд, яр, таза.

Хядарси кьюб
Ургури а ихъ юкІвар,
Гъизгъин дапІна
Думу ялав йисари!
Эгер шулуш
Ухъу уьмриъ, яр, лукІар,
Ишри анжагъ
Ихъ юкІварин гьиссарин!

Аьхиримжи гафар узуз дупну яв,
Гъягъюрава йиз уьмриан,
Гъузнун кIваъ.
Гъамус увуз
Узу жарар духъну, ав,
Гъягъюрава,гъарах,гъарах.
Амма ваъ,
Дийигъ, ккунир,
МапIан ухъу гъи ялгъуз,
Бахт имишул
ЮкIвариъра ихъ нагагъ...
Вушра гъарах,
Амма сабан йихъ багахъ,
Сабансана урцру хабар алдагъуз...

* *

Гъи узхъан жин
АпІурава, яр, улар,
Гъубшну кІури
Ихъ мюгъюббат, ав, ухъхъан.
Хаб алдагъуз
ГъачІарккнайи яв хилар
Эрхружилиз...
Гъадабгъурза маш увхъан.

ГъитІибхну гъисс -
ГъитІибхну жакъв завариз.
Гъамус ву дав,
Бисуз мапІан, ваъ, чара.
ТІибхур думу
ГъатІарццнайи хабариз,
Ав, жара мукъ
Абгур диди кІваъ жара.

Дибрихъди вуз йиз,
Узуз яв «кІван ачар»,
Ихъ умудар, гъапІхъа,
Тамам гъахъундар...
Ихъ мюгъюббат,
Белки, гъабхъну, яр, кучІал,
Белки, думу
Ухъухъна зат гъафундар?!

Багъиш апІин,
КІваъ саб ади,
КІуразавуз, ав, жараб,
Хъа яв гафар
Вушул, белки,
Гъюрайидар кІваантІан.
Ихъ юкІвариъ
Мюгъюббатназ
Гъи имдайкІан саб чара?
Белки, ккунир,
Ихъ думу гъисс
КутІубшвуншул чан айтІан...

Шуладар, ваъ!
Ваъ, хъугъдарза,
Хъугъдарза му гафарихъ!
Яв улариъ
Фукъан багъри,
Мани цІюмгъял убгура!
Гъач, кивну кІул,
Хъебехъ йиз кІвахъ,
Хъебехъ дидин гурпарихъ,
Азадвалихъ

Жакъвси, думу
Ккунивалихъ ебгура.

Гъач, йиз ккунир,
Гъач гъитурхъа
ЮкІварихъди ихъ улхуз,
Гъабгундарин
Дурари чпин
Мюгъюббатнан багъри чІал!
Чпин гъиссари
Жаваб туври,
Дугъри жаваб гъит ухъуз,
Гъиссарихъан
Ккунивализ
АпІуз шулдар, ваъ, кучІал.

/ х \

* * *

Гъабхънийи багъ.
Ихъ кьюрин багъ.
Йиз ва яв.
Ва ихъ кьюб гъар
Вуйи вартІан бахтавар.
Карснун юкІвар,
СатІи дапІнун кьюб ялав,
Бахтлун вуйхъа...
Хъа гъарахнун, яр, завар.

Гъирибчун цІа.
Ихъ арайиъ абхъун микІ.
Буш гъапІунва
Диснай хабар гъапІуз-вуш.
Улдубшвунун яв гъар му кулки.
(Вуйин нивкІ?)
Ялгъузди саб
Гъар дийибгъна чюлиъ буш...

Дих аПѹри,
ТѢбхура йиз мюгьлюббат,
Дих аПѹри
Узуз завун аьршариз.
Люкьси уткан
ТѢбхура му йиз гьайбат,
ГьатІарщну чан
Яркьу хлинцар, заварий.

Ва юкІвра йиз
Жакьвлихъди му такабур,
Гьитну узу,
ТѢбхури а ягьлишнаъ.
А чаз хлинцар,
Фу ву дидиз чюл, яркур?
Аьшкь ва гьевес
Абхъра йиз кІваъ ва машнаъ.

Му йиз бахтнан
Жакьвлин хлинцар ву жигьил,
КІван ялавну
ДаПІна дурар кьувватлу.
Чан гьиссарин
Сяргьятариз цІиб ву жил,

УкІу заву
АпІури а учв аьшкьлу.

Уъмурра йиз
Шулу давам ва уткан,
Тпибхури аш
Завуъ жакъв му такабур.
Хъа гележег
Асиллу дар сар узкан...
Фициб шуйкІан
Мюгьюббатнан йиз закур?..

Хъа гъи тІирхуб
Давам шула аършариъ.
Улихъ фу хъаш,
Агъю дубхъну вуда гъаз?!

Уъмрин хуш микІ
Йивури а гъаншариъ,
Къувват туври
Хлинццариз важигъил кІваз.

Хъа эгер кІваз
Даккун гъабхъиш укІу зав,
Хътургиш гъиссар,
Ва ккудубкІиш чан къувват,
ВартІан ягъал,
Пис дерейиз абхъну чав,
Дагълу люкъран
Аьжал ибшри чаз къисмат.

МЮГЬЮББАТНАН ЖИЛГЪА

(Поэма)

1

Гаргар ибтІну чан гардандиъ,
Гъафну хъадукар.
Нирин гъвалахъ чру майдандиъ
Гъабалгну рукар.

Гъевеслуди зиринг гаргри
Йивури а зенг.
Ва атІабгна гъалин гъариъ
Мяълийин хуш гъенг.

Ярквран къялаъ гъи жакъвари
Дивна мярака.
Гъах апІура нир мукъмари!
Пагъ, му хъадукар!..

Амма сариз му шад гъевес
Ебхъурадар, ваъ.
Убгури гъян, ккунирин сес
Абхъра дугъан кІваъ.

Къюб гаф анжагъ ерхъура чаз:
«Къан гъапунва,къан!..»
Агъ мюгъюббат, апурва гъаз
Бахтлу хиял къат?..

Кур-пашманди деъна жигъил
Рукарин багагъ.
Умудсуз ву, бисна шархъил,
Ккубсну хилин гагъ.

Гъахъну ярин учІру гафар
Зурба гъагъ дугъаз,
Дебккнайси чав, ккивну йирфар,
Зиихъ хъайи гъарз.

АтІабгна сес яркур-кюлиъ:
«Къан гъапунва, къан!..»
Жигъилин кІваъ, текрар шули,
Ахъра диди къацІ.

Нирихъинди ямажнакан
Кабхънайи жилгъа
КъялчІву нивгъун шил машнакан
Дубхъна гъи дугъаз.

Амма гъузна чаъ шад йигъар
Ва балин умуд.
Мюгъюббатнан сабпи жилгъа
Гъабхънийи думу.

Мюгьюббатнан жилгъа марцци
Къюб юкІв китІу гъяд.
Нурлу дапІну герен бицІи,
КутІубшву саб хяд.

Хиялариъ, нирин гъвалахъ
Деъна гъи Рашид.
Дугъан жигъилвалси гъялак
Ахмиш шула шид...

2

Нирин шидси, уларихъан
Гъюдюхюра балин йисар.
КутІушвундар йисарихъан
Ккунхъувалин сабпи гъиссар.

Хядарси кІваъ, думу йигъар
Кархъну ими жигъилиз ихъ...
Мюгьюббатнан сабпи жилгъа
Гъубзна сабан дугъан улихъ.

Хъа гъи Рашид ву бай живан,
ЙицІийирхъуд йис дубхъну яш.
Жигъил уъмри гъарсад йигъан
Улупура чаз аьлхъру маш.

Балкан духъна бабан умуд.
КкудубкІну чав урчІвубпи класс

Дустарихъди гъяра думу
Хъанаурхуз гъунши гъулаз.

Ккуру жилгъа ямажнакан
Гъибтну магъа дугъу къяляхъ...
Бализ хъасин гъабхъну дидкан
Ккунирихъна учв гъуху рякъ...

Цийи мектеб, варидин дуст
Духъна мушваъ таза жигъил...
Тяди ликар дивра кьорду,
Жигъилвал' ин вуди бахил...

Илтѣбѣура уьмринра чарх:
Хабар хъайиз, гурзлийн - хъад.
Тятѣларин улубкъну вахт,
Рашид амма духънадар шад.

Гъунши гъулаз зигура юкѣв,
Рякъюз ккунди чан класседиъ риш.
Саб хиялну дапѣна учв лукѣ,
Мялум дару, ясан таниш.

Гагъ-гагъ диди кучри а чак,
Хабарсузди йивури хаб.
Хуш зиз кипра жигъилин кѣвак,
Фикриз хури чан сурат саб.

Гъаз-вуш думу таниш сурат
Нивѣлукдира рябкъюру чаз.

Анжагъ сурат тек сар шуран,
Ав, ав, гьадгъан.Мялум дар - гъаз.

Фу гъабхънийкІан? Мидкан Рашид
Гъи гъелелиг ву хабардар.
Анжагъ гъибтну деринди шил
Шуру чан кІваъ, саб шак адар.

ГвачІнин-хябяхъ балин кІваан
Гъич дубградар шуран сурат.
Мициб ляхин гъабхъну наан?
Гъамциб шуйкІан дарш мюгъюббат?!..

Магъа хъана чвул урнарихъ -
Мектебариъ ккергъну дарсар.
Рашид къялаъ а дустарин,
Хъа улари агура сар.

Гъяркъну! Гъушну багахъна бай,
Гъаз-вуш уъру гъахъну гарцІлар.
Шуранра кІваъ айкІан гъарай? -
Начди жилиз эрхра улар.

Жигъилариз гъабхъну ачухъ
Сариз сарин кІван жини сир.
Гъаз ву мушваъ улхуб артухъ -
Саб гъиссанн ву чиб кьюр йисир...

Вазарилан, йишвну ахъю,
Йикърар дапІну, Рашидна риш

Гъулан багахъ, гъарикк мяхъюн
Гъахъну жиниди гюрюшмиш.

Сифте вуди ккунирин чан
Убцру нефес апІруган гъисс,
Ща кубкІганси, жигъилин жан
ГукІни шула, абхъну чаъ зиз.

Дебккуз гъабхъдар гъизгъин гъевес
Рашидлихъан - алдагъну хаб.
Дийибгъну юкІв, хътубтІси нефес,
Хабарсузди,геренди саб

Жилихъан за духъну ликар,
ГъитІирхну учв завуз ягъли -
Сифте вуди уъмриъ,макар
ГъапІну дугъу шуран гарцІлиз...

Шуру азад гъапІну хилар:
«Мици,Рашид,гъапІунва гъаз?»
ГъитІикІура бали улар.
Зав'ан шадди аьлхъюра ваз.

Кадар амма кьюриз гъайиф
Мюгъюббатнан аку йишвкан.
Хъабхъри хабахъ хиялсиб йиф,
Дурар жара шлуган мушвхъан,
Ижмиди гаф тувру шуру
Ккунхъувализ хъуз вафалу.

Гъевеслуди, кІван хиялнан
Гъибисганси хил чан хили,
Жилгъайиъди мюгъюббатнан
Гъюра Рашид гъулаз ахъли.

Убгъура йиф, лизиб, марщиб,
МучІу йишв чав дапІна аку.
Нири гъапІна нивкІуз ицци
Ямажнат кай бицІи яркур.

КкудудубкІруб ибшри жилгъа!
Ваъ, думу гъич дарибшри къатІ!
Мюгъюббатну дапІна жил гъах,
Мициб йишв гъич гъабхънийин зат?!

КуркІри йифун пчІу зиквар,
Аъшкъну балин убгура маш,
Хиял апІин, назук макар
Яри апІури а багъиш.

Арагъна ихъ жигъил ялхъвниъ
Шад зикваригъ - дюн'яйиъ сар.
Ва балихъди йифар ахъли
ИлтІикІура сабдихъди саб.

Уч апІура, ккиври каркар,
Гъюдли зиквар дугъу гагъаз.
Йифу балгнай зимзун рукар
Хъаъра хабахъ, швушвси багъа.

Убшри имдар кІваъ Рашидлин
Му мюгъюббат, чан цІадлари
АбцІна дере гъялак нирин,
АтІабгна думу дагъларифъ.

Жикъиб гъабхъну амма, гъайифъ,
Ширин нивкІсиб йишв сюгъюрлу..
ГъебцІну, имдар жилгъайифъ йифъ,
Гъушну думу йигъар гурлу.
Гъушну кьюрдар, хъадар, йисар.
Уърхюра кІваъ бали гъиссар...

* * *

Шад хъадукар дуфна нириз,
Ккжю дапІна жилгъайи му.
Гъархундаршул гъира дидиз
Мюгъюббатнан йигъар думу.

ЮкІв ебгури: «Ккунир, ккунир!»
Жилгъайифъди гъяра Рашид.
Гъевеслу дар гъи гъаз-вуш нир -
Фукъан ахмиш шулу чан шид!

Къюд йис гъушну, къюд йис, балин
Ккунирихъан духъну жара.
Гъубзна амма дугъан улихъ
Гъадму йишв'ан шуран сурат.

Шуру хъапІу шикил бали
Уъбхюри а. БикІна кланакк

Таниш хатІниинди хили:
«Ккуни бализ. Яв риш Суна.»

Уърхюра кІваъ ярин кагъзар,
Чпин гъарсаб гаф цІюмгъял ву цІин.
Чиб гъеерхьиш, личІвран гъарзар,
ЮкІв адаршра, гъюдал шуй цІиб.

Амма бализ сабкъан кагъаз
Аьхиримжи йисан гъацІаъ
ГъибикІундар ккунири гъаз? -
Суалну чаз ахъра къацІар.

Илитна бай юкІву гъялак
Хлинццар'ин, учв ву пну бицІиб.
Вушратаниш нирин гъвалахъ
Яваш гъахъну думу сацІиб.

Гъарсаб гъари, руку дугъкан
Ктатура чан назук циркил.
Хабар айкІан жигъил кІвакан?
Дарш хялижвриз туврайин хил?..

Хъуркъну Рашид ярин гъулаз,
Гъяркъну дугъаз чан ккуни риш...
Гъадагъура шуру улар...
Жикъиб гъабхъну чпин гъюрюшмиш.

«Гъач,йиз ккунир!» - чІарккну хилар,
Шураз бали гъатІабццну хаб.

Амма Суна гъахъну ярхла.
«фу гъабхъунвуз? Тува жаваб!»

Гъидицури чахъна йирфар:
«Къан гъапунва, йиз ккунир, къан»
Дупну бализ, дугъан гафар
Гъапуну шуру явашди къатI...

3

Деъна Рашид. Ямажнакан
Ерхъура сесер.
Жабгъура нир, чан дерднакан
Кадарди эсер...

Ккуний кипуз гъялак нирик
Хияларин гъагъ.
Эгер шуйиш, кипуз дидик
КIваин али гъарз...

Жилгъайиъди мюгъюббатнан,
Хъади шад гъарай,
Гъюра жигъилвал нубатнан -
Жигъилар жара.

Либцура гъи му жилгъайиъ
Щийи мюгъюббат.
Хъадукран гюрчег йигъариъ
Ккабалгури бахт.

Деъна Рашид, чан улариъ
Кутлубшвси ишигъ.
Бахтлу жилгъа кѳвахъна ярин
Гъубгну дугъаз цигъ.

Имдар думу гъяд арайиъ,
КитІрайиб юкІвар.
Къяляхъ хътакуз шад йигъариз
Рякъ сарун имдар.

ТибкІура хъют балин кІул'ин:
«Къан гъапунва,к ѳан!..»
Мюгъюббатну жигъил кІваин
ГъапІну сабпи къарцІ...

КИТАБДИЪ АЙИДАР

ЙИЗ КІВАН БУЛАГЪ

<i>Шамил Къазиев. Ярхла хядран акв.</i>	<i>3</i>
«Йиз багъри мурччв - даималу хъадукар...».....	6
Табасаран.....	7
«Сегърин ригъдин...».....	9
Дагълу нирихъ.....	12
«Аьхирки чвул хъубкъну магъа...».....	14
«Тюмерси багъри бабан...».....	17
Йишваъ ялхъван.....	18
«Убкъну булагъ. КкудубкІну чан марцишид...».....	20
Чвлинхабаріъ.....	21
«Мархъли марци...».....	23
«УлдубчІвну чвул...».....	25
Гъуландих.....	27
Къабигъяса.....	28
Мюрхюнгъар.....	30
«Ккунивалин...».....	31
«ЛичІвран юкІвар айидагълар...».....	33
Чвулинюокйир.....	35
Абайинхал.....	36
Мухриъ ади аку хиял.....	39
Гъулазрякъ.....	41

«ГъяцІал багъдиъ гъарар гъяцІал...».....	44
«Ккадабхъуйиз...».....	46
Гъебгриа чвул.....	48
Йизбулагъ.....	49
Гъулан гурзлинн /поэма/.....	53

УЪМРИН ДАД

«Лигурайиз уъмриз улар...».....	65
Дишагъли.....	67
«Тадахъура чвулин гъатху хиялар...».....	70
Умуддуйихъ.....	71
«Гъитну рякъюъ узу гъи сар...».....	73
«Уъмри ухъуз...».....	75
«ГъерцІну магъа къюрдун йигъар...».....	77
«Улубкъну гъар...».....	78
«Ччивариан дебцна му гъар...».....	79
«Лепйирхъаъра...».....	80
Жилин мак.....	82
Дадайиз.....	83
«Ухураза йиз ялгъузвал йизкІваан...».....	86
«Успагъи юкъв, назук жандак...».....	87
«Алдакуру...».....	89
«Гъушну узу!...».....	92
«Магъагъира...».....	94
«Убгури а шам йиз улихъ...».....	96
«Йигъахъди йигъ...».....	98
«Гъягъюр вазар, вахтар гъягъюр вайисар...».....	101
«Азадвалин чи...».....	102

«Йислан-йисаз кяби дада...»	104
«Давам туврин...».....	Ю6
«Ялгъузал йиз...».....	Ю7
Дуэль.....	109
«МичІли микІру рибгърукъан рюкъ, сабаржал...».....	Ш
«Накъраузу...».....	И2
«Машар, машар...».....	И4
УнчІвихъ сурат.....	116
«Ав, мешребсуз...».....	118
«Гъубз узухъди, гъаммишан гъубз йиз багахъ...».....	120
«Гъабгъуб вуйкІан...».....	123
«Наанава...».....	124
Уъмур-вазгал.....	126
«Нянат ибшри...».....	127
«Вахт вуйин гъи...».....	128
«Жигъилин юкІв...».....	130
«Къанна сад йис...».....	133
«Къил гъивунва, Уъмур, му йиз бедендиз...».....	134
Гъебграуъмур.....	136
«Гъадабгъ къимат, дарапІди нач...»	138
«Швну бан узу...».....	140
«Зиян ачмиш...».....	142
Завуъ сурат.....	144
Аьхир адру рякъ.....	147
«ТІибхура вахт.ТІибхура йиз уъмур буш...».....	148
«Кархъна завуъ аку хядар...»	150
Рякъсуз рякъюъ /поэма/.....	

«Уъмур - театр». Ва апІура
уйнамиш...»

ЙИШВАЪ СУРАТ

«МучІу йишван...»	168
«Вуза ял гъуз...»	170
«МучІу йишваъ чирагъси йиз...»	172
«Магъауву, зура магъа...»	174
«Убшрадарва гъирагъариъ...»	176
«Гъахуразу...»	179
«Симиргъуши уъбхна завуъ...»	182
«БикІа, кку нир...»	184
«Вува къисмат, умуд аку...»	186
«Ктагъунзаву мяълиси шад...»	188
«Йиз ягъал хяд...»	189

ЛЪШКЪНАН СИМАР

«Гъач, йиз ккунир,»	191
«Фици кьюрдун мяракайиъ...»	192
Гъарачириш	193
«Гъач, йиз ккунир, хабариз гъач...»	195
Гъапнийва гъаз?	196
«Яв юкІв узкан...»	197
«Кьюрдун ярхи йишв увухъди...»	198
Гъарачи шуран мяъли	200
«Ухуз гъитри ширин шараб хилар'ан...» . . .	201
«Мухриъ, гюзел, дибисну гъван...»	202
ЦириЦариниЦа	203

"Унѳниѳра ихъ...».....	205
«Убгура акв. Ппазиппенди	
му бахтлу...».....	206
Гъар ѳигъанси...».....	207
Гъибтну унѳивихъ...».....	209
Мюгъюббатнан багъ.....	211
«Ихъ къисматнаѳ раст гъахъунхъа	
саризсар...».....	213
«Ккилибгура...».....	214
«Вува уву...».....	216
«Аѳхиримѳи гаѳар...».....	217
«Г ¹ ѳи узхъан ѳин...».....	^1 ° 217
«Багъиш апѳин...».....	219
«Гъабхънийи багъ...».....	221
«Дих апѳури...».....	222
Мюгъюббатнан ѳилгъа (поема).....	224

АБДУ-РАГИМ
(Лбдурахманов
Абдурагим Рамазанович)

ДАЛЁКАЯЗВЕЗДА
на табасаранском языке

Редактор Ш. Казиев
Художник Р. Джамамедов
Художественный редактор М. Левченко
Корректор Ф. Абдуллаева
Технический редактор В. Гаджиева
Компьютерная вёрстка Ю. Юсупов

Лицензия ИД 05334 от 10.07.01.

Подписано в печать 20.05. 09.
Формат 70 х 90 7зг. Бумага офсетная.
Гарнитура «ТШез». Печать офсетная.
Уч-изд.л. 6,6. Усл. печ. л. 8,8. Тираж 500.
Заказ № 340. Цена свободная.

ГУ «Дагестанское книжное издательство»
Министерства по национальной политике,
информации и внешним связям РД.
367025, Махачкала, ул. Пушкина, 6.

Отпечатано с диапозитивов
Дагестанского книжного издательства
в Республиканской
газетно-журнальной типографии.
Министерства по национальной политике,
информации и внешним связям РД.
367018, Махачкала, пр. Петра I, 61